

Tělocvičná jednota Sokol Liberec I.

Nazdar!

Sokolské souzvuky

č.10 - říjen 1017

Ročník 7.

***„Můžeš mít strach,
ale nesmíš se bát!“***

Ernest Hemingway

Obsah:

Úvodní slovo - *Můžeš mít strach, ale nesmíš se bát!*

Metodika

Bolí vás za krkem?

Péče o rozvoj šíjového svalstva u nejmladších dětí

Hra – „míčový souboj“

Cvičení R + D s barevným padákem

Večer sokolských světél

Nejenom pohybem živ je sokol

Národní identita – zastavení 18. - České země v druhé polovině 19. století

Rok 1917 – třetí rok války

Kaleidoskop: Sedm malých forem – Semafor

Velitel „Obrany národa“ generál Josef Bílý

Dvě bitvy u Žatce

Bernard Bolzano

Symbol kvalitní taneční hudby – Karel Vlach

Polárník, vědec, diplomat Fridjof Nansen

Toleranční patent

Šansonier

Genius Franz Liszt

K. Havlíček Borovský - tvůrce české žurnalistiky

Z lásky nenávisť

Sokolská kultura: Naši furianti – sletový seriál 3.

Divadla pod křídly Sokola

Svědkové národní minulosti

Rabí

Zprávy z žup a jednot

Mezinárodní fotbalový turnaj ve Vratislavi

Karlovy Vary – běh „Sokolská jedenáctka“

Mažoretky T. J. Sokol Rakovník „No limits“ na Kmochově Kolíně

Cena Jihomoravského kraje Miroslavu Jandáskovi

Zprávy nejsmutnější – Sokol Tábor, Liberec I. a Tišnov

Poděkování – Vzácný člověk, obětavý Sokol

Zlínská dvojčata

Závěrečné slovo – Podzimní rozjímání

Úvodní slovo

„Můžeš mít strach, ale nesmíš se bát!“

To jsou slova laureáta Nobelovy ceny, spisovatele, dobrodruha, bojovníka - Ernesta Hemingwaye.

Myslím, že věděl – a že zmíněný citát není pouze mluvní „equilibristikou“, ale názorem získaným zkušenostmi autorova dobrodružného a exponovaného života. Strach je pojem, který zná každý z nás. Je jakýmsi pojistným mechanismem ovlivňujícím náš život. Koriguje naše jednání, brání nám v nepředloženostech a, bohužel, občas naše konání také zahání do defensivy, což není dobře! Všichni ho dobře známe – máme strach o sebe i svoje bližní, máme strach z nemocí, věcí a rozhodnutí, která na nás čekají, máme strach, že selžeme v rozhodujících a důležitých životních situacích. Jednou jsem se ptala jednoho ze známých horolezců, který má „na svědomí“ řadu himálajských osmitisícovek. „A měl jsi strach?“ „To víš, že měl! A jestli někdo tvrdí, že neměl – tak buď lže, nebo dělá vědomě „haura“ a vytahuje se – anebo je blázen! Strach má každý, ale v rozhodující chvíli se musíš rozhodnout, zvážit všechna pro i proti – a pak se nebát jít do toho!“ Řekl to naprosto klidně a s malým úsměvem!

Člověk má strach z vlastního selhání, z vlastní nedostatečné připravenosti, má strach z neznámých nebezpečí, která na jeho cestě číhají – nezáleží na tom, jestli se jedná o výstup na vrchol obtížnou horolezeckou cestou, dosažení sportovního výkonu, plnění požadavků kladených na něj rodinou i zaměstnáním, úspěšným složením důležité zkoušky. Má strach...ale musí se naučit ho ovládat, tzn. rozvážit dobře předem, jestli nebezpečí a vynaložená námaha za to stojí, jestli jsme na plnění tohoto úkolu dobře připraveni – fyzicky i mentálně. Jestliže ano, je nutno podniknout všechny potřebné přípravy, zvážit situaci a pak strach odhodit a přestat se bát! Myslet jen na to, co je před námi, co je nutno udělat, aby bylo reálné cíle dosáhnout!. Myslet pouze na cíl a i když nás třeba momentálně všechno bolí a začíná se uplatňovat únava!

Nebát se, to neznamená být ztřeštěný a vrhat se do činností, na které nemáme. Částečný ústup nemusí znamenat prohru, znamená pouze prodloužení času potřebného k získání vítězství. Nedovedu pochopit, jak někdo může říct „já to neumím a tak to dělat nebudu!“ Vždycky přece je čas něco nového se naučit, přijmout nové myšlenky, bojovat s vlastní pohodlností a vlastními obavami. Nikdy to není lehké – ať už se to týká překonání děsivé skalní stěny nebo neméně děsivé nedůvěry ve vlastní schopnosti a možnosti!

Mít strach je lidské, ale překonat tento strach a přestat se bát – to člověka povyšuje a vlastně umožňuje veškerý pokrok.

V Tyršově stati „Náš úkol, směr a cíl“ najdete stručně řečené credo:

„Padnout neb dospět! Všechno anebo nic!“

Co z toho? Zvažme dobře své síly, připravujeme se cílevědomě na zdolávání překážek a dosažení cílů, nechťejme překonávat pouze ty velké a efektní, ale začněme od těch malých, prostých a zdánlivě nenáročných. Nebojme se myslet víc na své bližní, na myšlenky, kterým věříme a které považujeme za správné, nebojme se vzburcovat všechny své síly v boji s vlastní pohodlností a třeba i zdánlivou neschopností.

Chtějme být těmi, kteří jsou „solí země“, kteří spíš dávají než přijímají – pro členy Sokola by to mělo být samozřejmou a radostnou povinností!

Jarina Žitná

Metodika

Bolí vás za krkem?

Stejně jako svaly zádové, o kterých jsme mluvili v minulém čísle časopisu, jsou i svaly šíjové důležitou součástí tzv. „svalového korzetu“, který v podstatě zabezpečuje správné postavení páteře a efektivní a bezbolestný pohyb celého těla.

Hlava, krk, ramena a horní končetiny jsou nejpohyblivější částí lidského těla a jako takové jsou poměrně snadno náchylné k poruchám. Bolest za krkem, na kterou si často stěžujeme, je způsobena permanentním přetížením šíjových svalů, které způsobuje nevhodná poloha těla při především sedavém zaměstnání, jednostranná zátěž, vadné držení těla a špatná poloha trupu a hlavy při výkonu různých činností. Šíjové svaly často přebírají zátěž, která jim nenáleží, ale náleží svalům mezilopatkovým a svalům na přední straně krku, které naopak ochabují. Právě v oblasti šíje se projevují nejčastěji účinky stresů – tedy dlouhotrvající jednostranné zátěže. Důsledkem jsou bolesti hlavy, „mravenčení“ horních končetin, závratě, špatné vnímání rovnováhy a pocit na zvracení.

Špatná poloha těla při spánku způsobuje tzv. „přeleželý krk“, který především ráno, než se trochu rozhýbeme, znemožňuje otočení hlavy. Často se mluví i o tzv. „ztuhnutí šíje“ způsobené účinkem stresů, tedy dlouhotrvající jednostranné zátěže.

Tyto ne zrovna milé stavy řešíme často pomocí analgetik, což je poměrně snadné a způsobuje rychlou úlevu, ale v podstatě nic neřeší. Pokud nechceme, aby se situace zhoršovala a bolesti se stávaly chronické, je nutno přistupovat k celému problému aktivně, s plným vědomím stávajícího problému a především soustavně.

Účinné řešení představuje zvýšení tělesné aktivity, pravidelný pohyb bez přetěžování, vyhýbat se sportům s tvrdými výskoky a dopady, ostrým „brzděním“ a zastavováním, zvedáním břemen a pod. Naopak je třeba zařazovat cvičení, protahovací a uvolňovací, které kompenzují jednostranné zatížení šíje – sem patří základní a zdravotní gymnastika (cíleně na oblast šíje a vlastně budování celého svalového korzetu), plavání, jóga, běh na lyžích, chůze. Podstatou veškeré této činnosti musí být vnitřní pocit fyzické i psychické relaxace cvičenců, k čemuž aktivně přispívá také radostná a přátelská atmosféra v tělocvičnách i na hřištích.

Většinu cviků provádíme volně, tahem, necvičíme do bolesti, ale nezbytné je procítění a vnímání tahu, poloh a pozic těla, stejně tak i uvědomělé dýchání.

Pro pochopení činnosti šíjových svalů trochu anatomie.

Horní část trapézového svalu, spolu se zdvihači lopatky tvoří tzv. „horní fixátory“ – spojují lopatku s krční páteří, přitahují ji vzhůru. Svaly podél páteře spojují obratle, hluboké svaly šíjové spojují krční páteř se záhlavím – umožňují záklon krční páteře a hlavy. Dále svaly napojené na první a druhé žebro pomáhají při nádechu a pozor! Často bývají nadměrně zatíženy především u astmatiků!

Antagonisticky pracují dolní fixátory lopatky, to je dolní část svalu trapézového, široký sval zádový a dolní část pilovitého svalu předního. Jejich funkcí je naopak stažení lopatky dolů.

Spolupráce obou těchto svalových skupin udržuje lopatku ve správném postavení a na správném místě. Ve spolupráci s dalšími svaly na krku umožňuje potřebnou vyváženost.

Příčinou obtíží je nesprávné dlouhodobé nastavení držení ramen a krční páteře – což způsobuje trvalé napětí a neschopnost svalů uvolnit se. Nesprávné postavení lopatky

způsobuje nežádoucí „souhyby“ při zdvihání horní končetiny a vznik spouštěvých bolestivých uzlíků na svalových vláknech. Zatím co horní fixátory se stále stahují, zkracují se a tuhnou, ty dolní ochabují – což vede ke svalové dysbalanci, která je následně zdrojem bolesti.

Bolesti hlavy, které dokážou znepríjemňovat život, bezprostředně souvisejí s šíjovým svalstvem, postavením krku a ramen. Jsou způsobovány nevhodnou polohou trupu a hlavy při dlouhotrvající činnosti (počítače!), jednostranným zatížením způsobujícím zkracování šíjových svalů, ve svalech vzniká spasmus, doprovázený ztuhlostí šíje a únavou. Na tomto stavu se podílí i vadné držení těla (návyky z dětství!!) a porucha tzv. „váhového středu člověka“, způsobovaná vrozeným nerovnoměrným postavením kyčelních kloubů a jejich různé zatížení. Páteř se dostává do „nefyziologické“ polohy – a bolesti zad i hlavy jsou tady.

Další druh bolení hlavy bývá označován jako „tenzní“ a objevuje se především v rané dospělosti, později už méně. Trvá většinou omezený čas, ale může se změnit na bolest chronickou. Rizikovým faktorem jsou stresové situace a spouštěcím elementem může být opět napětí ve svalech šíje a hlavy.

Třetí druh bolesti hlavy je tzv. migréna, která se projevuje u dětí, v pubertě i u dospělých. Pravděpodobnou příčinou je přílišná aktivita mozkových buněk v oblasti mozkového kmene. Migréna bývá často dědičná – mám vlastní zkušenost. (Maminka migrénou trpěla od raného dětství, bratr to zdědil, mně se to vyhnulo. S pokračujícím věkem se však záchvaty migrény opakovaly méně často a byly mírnější). Migréna bývá doprovázena poruchami zraku, čichu i sluchu, závratěmi, potížemi s řečí, nesnášením světla, zvracením. Potíže často přetrvávají i po dobu několika dní.

Jak je vidět, v podstatě všechny tyto potíže přímo souvisejí s postavením hlavy a správnou funkcí šíjového svalstva. Analgetika samozřejmě pomáhají k rychlému zbavení se nejhorší bolesti, ale v podstatě nic neřeší. Naopak mívají i nežádoucí účinky (žaludek), nemluvě o tom, že si na ně organizmus rychle zvyká a vyžaduje stále silnější dávky.

Jedinou účinnou prevencí je zdravý životní styl, aktivní práce se šíjovým svalstvem a vyhýbání se stresům způsobeným jednostranným zatížením a přetížením svalové – kosterního aparátu v oblasti krční páteře.

Péče o správné držení těla cvičenců patří k základním povinnostem našich cvičitelů a trenérů. Cvičení šíjového svalstva, krční páteře, ramen, zádového svalstva, soustředění se na horní i dolní fixátory, činnost ramených kloubů a horních končetin vytváří předpoklady k odstraňování celkové svalové dysbalance a potíží, které z ní vyplývají a jsou reálným předpokladem k výchově zdravého a pěkného člověka, což je jeden z úkolů sokolského cvičení.

Jarina Žitná (literatura: učebnice anatomie a fyziologie, články ve wikipedii)

„Nikoliv žít, být zdrav je život!“

(Martialis)

„Je dobré nikoliv pouze žít, nýbrž dobře žít!“

(Seneca)

„Šťastný život stavíme na duševním klidu!“

(Cicero)

Péče o rozvoj šíjového svalstva u nejmladších dětí

Nemyslím si, že pro zkušené cvičitelky našich nejmladších dětí budou následující řádky něčím převratně novým. I tak však, vzhledem k předcházející stati o šíjových svalech a péči o ně, možná stojí za to připojit několik řádek – hlavně proto, že v sokolských jednotách existuje velké množství oddílů R + D a předškolních dětí.

Charakteristický při cvičení v těchto oddílech by měl být respekt ke správnému motorickému vývoji dětí – s přihlédnutím na jejich individuální dispozice. Důležitá pro tento věkový stupeň je především hravá, nekonfliktní atmosféra v jejich cvičebních hodinách a to, čemu se učeně říká „pedagogický takt“ cvičitelky. (Někdy je problematičtější „vycházet“ s rodiči a ovlivňovat je, než samotná práce s dětmi!!)

Šíjové svalstvo a jeho rozvoj je velmi důležité pro správné držení těla. Trénink začíná už doma v rodině v miminkovském věku. Pro dítě je přirozená poloha na zádech, ale už od prvních týdnů je třeba, (alespoň na krátkou dobu a několikrát denně!) obracet ho na břicho. Tato poloha nutí dítě zvedat hlavičku, čímž se aktivně posilují právě šíjové svaly. S pokračujícím věkem poloha na břišku nutí dítě zvedat hlavu výš a na delší dobu, dítě chce vidět a pozorovat to, co je pro něj zajímavé. Postupně začíná otáčet hlavu do stran, zvedá se na předloktí a později i na celé ručičky, natahuje se po hračkách, po chrastítku, prohýbá se, aktivně zvedá ručičky i nožičky („letadélko“) – zádové a šíjové svalstvo se postupně posiluje. Další fází je už aktivní hra v poloze na břišku.

V sokolských oddílech především rodičů a dětí se velmi často vyskytují skutečně malé děti, u kterých téměř nelze mluvit o skutečném cvičení. Využíváme proto prostoru, aktivního dozoru rodičů, případně i různého volně položeného náčiní nebo náradí po kterém malí cvičenci volně lezou, pohybují se a vyhýbají podle vlastního rozmaru. Se stoupajícím věkem rostou jejich vlastní zkušenosti a cvičitel může pomalu začít vyžadovat konkrétní pohyb nebo činnost.

Procvičování a posilování zádového a šíjového svalstva patří k hlavním úkolům programu cvičební hodiny. Věnujeme proto hodně času nejrůznějším druhům plazení a lezení, které naprosto přirozeným způsobem tato svalstva posilují. Časem přidáváme další aktivity, které vyžadují určitou dovednost, podporují tedy obratnost, případně i rychlost. Tady je vhodně využít náčiní a náradí, která dítě k pohybu motivují - a připravují ho – nejenom rozvojem svalového aparátu – ale i mentálně na uvědomělý pohyb vedoucí k získání reflexů podmiňujících správné držení těla!

Jarina Žitná (literatura – učebnice anatomie, různé metodické materiály)

Hra – míčkový souboj

Původně hra jihoamerických Indiánů – uhýbáním před letícím míčkem získávali postřeh a obratnost potřebnou k životu v divočině.

Dva cvičenci stojí proti sobě, vzdálenost mezi nimi 4 – 5 metrů (podle vyspělosti!) Střídavě na sebe házejí lehký míček. Hazeč se snaží zasáhnout protihráče, soupeř míček nechytá, pouze mu uhýbá (vyskakuje, padá k zemi, uhýbá do stran atd.)

V házení se oba soupeři střídají, vítězí ten, kdo má jako první 20 zásahů, nebo kdo má více zásahů za předem stanovený čas!

(literatura – Encyklopedie her Miloše Zapletala)

Cvičení R + D s barevným padákem

Kolo, kolo mlýnský

za čtyři rýnský
kolo se nám polámalo
mnoho škody nadělalo
udělalo bác!
Vezmeme si hoblík, pilku
zahrajem si ještě chvílku
až to kolo spravíme
takhle se zatočíme.

Obměna s písničkou:

Jede, jede, poštovský panáček
jede, jede, poštovský pán

vpředu má trubičku

vzadu má truhličku
jede, jede do Rokycan.
Jede, jede poštovský panáček
jede, jede poštovský pán
má vrané koníčky
jako dvě rybičky
jede, jede do Rokycan.

Obměna s říkankou:

Hola, děti, hola

roztočíme kola
ať se rychle točí
děti v kolotoči,
teď se pomaloučku toč
zastavíme kolotoč.

Přišla velká novina

nafoukla se bublina,
bublina se roztahuje,
letí, letí, poletuje,
vyletěla nad náš dům
udělala prásk a bum!

Říkanka o vráně:

Vrána letí, nemá děti

rodiče i děti stojí bokem a drží se jednou rukou
padáku

pohybují se po kruhu v rytmu básničky
zastavíme se, uděláme dřep

a svalíme se
naznačujeme v sedu (v dřepu)

dvojice se zatočí

padáku se drží jednou rukou pouze rodiče
druhou vedou děti vedle sebe a pohybují se po
kruhu v rytmu písničky
zastavíme se, děti se podtácejí, stále se držíme
padáku

Pokračujeme v pohybu po kruhu

cvičení opakujeme v opačném směru

rodiče i děti se drží padáku jednou rukou a
pohybují se
v rytmu říkanky po kruhu
začínáme pomalu, zrychlujeme

zpomalujeme až do úplného zastavení

rodiče s dětmi před sebou stojí v těsném
kruhu, drží
oběma rukama zmuchlaný padák
rodiče i děti pomalu couvají a roztahují padák
děti se pustí a rodiče vyhodí padák do výšky

Děti padák sledují a s jásotem se pod ním
schovávají

rodiče drží pevně oběma rukama napnutý
padák, děti jsou schované pod ním
rodiče zvedají padák, který se nadouvá

my je máme, neprodáme

rodiče přecházejí do dřepu, padák klesá a zakrývá děti, opakovanými pohyby se dělá vítr, děti nadšeně jásají a poskakují

Podbíhání padáku: Děti shromáždíme mimo padák. Rodiče drží oběma rukama padák ve výši pasu tak, aby dělal tunel. Děti na pokyn probíhají z jedné strany na druhou. Rodiče pomalu snižují výšku, až nakonec leží padák úplně na zemi a děti po něm přebíhají jako po vodě. Rodiče naznačují vlny houpavým pohybem.

Padák s míčky: Rodiče i děti se drží padáku oběma rukama, v něm jsou nasypané míčky (nejlépe barevné molitanové). Padákem pohybují nahoru a dolů a snaží se míčky vyházet ven. Většinou se tak děje za mohutného jásotu dětí, protože míčky vyletují a padají daleko okolo. Děti míčky honí, sbírají je a házejí zpět.

Hra na autíčka: Padák leží na zemi. Rodiče si sednou na jeho okraj zády ke středu, děti mají na klíně. Na jaké barvě sedí, takovou má i jejich „autíčko“. Cvičitelka dá povel: „Vyjedou žlutá auta!“ - žlutá auta vyjedou, objíždí celý kruh a zaparkují u mamky (nebo táty) v garáži. Cvičitelka barvy střídá. Když se děti naučí objíždět celý kruh, mohou se vypustit najednou i dvě auta.

Barevná PET víčka: Na výseč padáku mohou děti pokládat víčka odpovídající barvy. Víčka jsou umístěna v ošátkách či talířích v okolí padáku. Děti smějí nosit víčka jen po dvou a hlásí jejich barvy – rodiče i cvičitelka kontrolují správné umístění.

Schovávaná: Padák leží na zemi, děti sedí v jeho středu. Rodiče okraj padáku zvednou a vytvoří nad dětmi jakousi stříšku tak, že děti zakryjí. Cvičitelka se ptá, kam se děti poděly. Rodiče rozevrou padák a děti křičí „tady jsme“. Celá akce se opakuje podle zájmu dětí.

Cvičení s padákem je pro děti zábavné. Část může být použita do rozcvičky nebo vložena v průběhu cvičení. Celek je myšlen jako inspirace pro začínající cvičitelky.

Věra Pázlerová, cvičitelka RD českobudějovické jednoty.

Večer sokolských světél

Nezapomněli jste? Památné výročí se blíží – naše děti by měly vědět, jak krutou daň zaplatili jejich předkové! Prosím o zprávu, jestli i u vás sokolská světla vyplula!

Jarina Žitná

Nejenom pohybem živ je sokol

Národní identita

Dostáváme se až do doby poměrně nedávné – k přelomu století, politickým i sociálním změnám vedoucím k sebeurčení národů, ale i k vrůstajícím rozporům, které nakonec vedly k prvnímu skutečně mezinárodnímu světovému konfliktu a obrovským změnám, ke kterým docházelo ve století dvacátém.

Zastavení 18.- České země v druhé polovině 19. století

Nebyla to doba právě lehká. Národ dusil Bachův absolutismus, ze svobod dosažených v revolučním roce 1848 bylo zachováno pouze zrušení roboty a poddanství a rovnost občanů před zákonem. Všechny ostatní slíbené svobody byly postupně zatlačovány do pozadí a rušeny.

Je pravda, že hospodářství se v této době vlivem velmi uvážlivých a promyšlených reforem slibně rozvíjelo, politický tlak se však zvětšoval, což se projevovalo především pronásledováním exponovaných představitelů tehdejšího politického života. Není proto divu, že se někteří stáhli do ústraní (Palacký), nebo dokonce odešli do zahraničí, jako např. František L. Rieger nebo Vojta Náprstek. Ti, kteří se nedali umlčet, byli žalářováni jako třeba Karel Sladkovský, nebo byli posláni do vyhnanství jako Karel Havlíček Borovský, o kterém shodou okolností najdete v tomto čísle samostatný článek. Rozvojem průmyslu především textilního, strojírenského, hutního i potravinářského se naše země staly nejvyspělejší částí Rakousko – Uherského soustátí. Zároveň vzrůstala těžba uhlí a rud, budovala se především železniční síť, která usnadňovala dopravu, česká a moravská města rostla a pomalu se měnila na průmyslová centra. Vznikaly zejména industriální čtvrti a dělnické kolonie, městské hradby byly buď rušeny, nebo překračovány.

Teprve na počátku 60. let, po porážce v Rakousko – italské válce došlo v monarchii k pádu Bachova absolutismu a tím také k uvolnění politického a národního života. To se, samozřejmě, projevilo růstem různých českých spolků a celkovým oživením politického i kulturního života. K občanským Besedám z padesátých let se přidává v r. 1861 pěvecký sbor Hlahol, o rok později (1862) rychle se rozrůstající Sokol, vzniká Americký klub dam, vznikají však i politická uskupení,

Nejdůležitější se stala strana Národní, která hájila obnovení české státnosti v rámci federální monarchie. Brzy se však pod vlivem názorových rozdílů strana rozštěpila na konzervativní frakci staročeskou, liberálně konzervativní, s nejvýznamnějším českým politikem té doby Palackým v čele, později však získali převahu radikální demokratičtí mladočeši, ke kterým se přidaly nejvýznamnější české noviny té doby – Národní listy. Přes často odlišné názory však v důležitých věcech obě frakce postupovaly shodně, jednotně. Vídeňská vláda však měla k jejich státoprávním požadavkům velmi odmítavý postoj – což vedlo k bojkotu účasti českých poslanců na zasedání říšského sněmu.

Češi velmi těžce nesli, že došlo k tzv. Rakousko – Uherskému vyrovnání, zatím co jim se podobného vyrovnání nedostalo. Nespokojenost projevovali na táborech lidu často pořádaných na památných místech naší země (Říp, Blaník, Vítkov), na kterých veřejně manifestovali svou touhu po svobodě a českém národním právu. Zúčastnili se

demonstrativně národopisné výstavy v Moskvě (české politiky dokonce osobně přijal car!), vynutili si převoz korunovačních klenotů do Prahy a využívali všech možností, jak projevit své názory a svou nespokojenost s poměry v zemi.

Obrovskou manifestací národní jednoty se stalo položení základního kamene budoucího Národního divadla v roce 1868.

Politický neklid v českých zemích císaře přece jenom znepokojil a tak se rozhodl vyjednávat. Slíbil, že se nechá korunovat českým králem, souhlasil s jednáním o českém vyrovnání, jehož výsledkem měla být autonomie českých zemí. S tím samozřejmě nesouhlasili čeští Němci, kteří se obávali ztráty svého nadřazeného postavení, nelíbilo se to ani Maďarům – ti se zase obávali podobných požadavků Slováků a Chorvatů. Císař nakonec ustoupil a nic se nezměnilo.

V Čechách stále více docházelo ke sporům mezi staročechy a mladočechy. Mladočeši totiž pochopili, že pasivní resistencí ničeho nedosáhnou a že je naprosto nutná politika aktivní. Z rozporů nakonec vznikla nová strana – Národní strana svobodomyšlná. Politiku pasivní resistance nakonec opustili všichni a vrátili se do říšské rady i zemských sněmů. Soustředili se na dílčí úkoly – tedy získávání drobných vítězství. Jedním z nejdůležitějších bylo zavádění češtiny do státní správy, rozdělení pražské Karlo – Ferdinandovy univerzity na českou a německou část a rozšíření a zkvalitnění výuky na základních a středních školách. Politická situace se měnila také vznikem nových politických stran, jako byla Československá sociálně demokratická strana dělnická, strana Agrární, Národně socialistická, realistická strana (Masaryk) a strana Křesťansko – sociální. Jejich politické úsilí se více zaměřovalo na získání všeobecného volebního práva než na otázky státoprávní. V této době ještě závazně platila idea tzv. austroslavismu a o rozbití Rakousko – Uherska a vzniku nového státu se prakticky neuvažovalo.

Teprve neustále se zhoršující politické a vůbec všeobecně sociální poměry vedly přední muže národa, především Tomáše Garrigua Masaryka k přesvědčení, že Rakousko – Uhersko je nereformovatelné.

Rok 1917 – třetí rok války

Třetí rok šilenství, které zasáhlo Evropu a v podstatě mělo vliv na utváření nového světa, který se dal očekávat po jejím skončení. Podle slov dr. E. Beneše proti sobě bojovaly dva tábory, mající dvě zcela protilehlé filosofické koncepce o politice, o složení moderní společnosti a její kultuře vůbec. Podle T. G. Masaryka jejím smyslem byl boj o zdemokratizování moderního světa na základě humanitních ideálů.

Příští rok budeme oslavovat sté výročí konce války a vznik svobodného státu – československé republiky. Co se tedy dalo před sto lety, roku 1917 - v třetím roce války ? 6. července 1915 na Husův svátek, při příležitosti 500. výročí jeho upálení v Kostnici, se Tomáš Garrigue Masaryk v Ženevě prvně veřejně vyjádřil pro rozbití Rakousko – Uherska a zahájil tak organizovaný odboj proti němu. Od r. 1916 pracovala Paříži Česká národní rada a ve Vídni zemřel staříčkový císař František Josef I. Jeho nástupcem se stal Karel I. synovec Františka Ferdinanda d'Este, zavražděného atentátem v Sarajevu.

Neutěšené poměry doma, censura, vzrůstající nedostatek potravin a především mobilizace českých a slovenských vojáků do Rakousko – Uherské armády způsobovaly neklid a především vzrůstající odpor proti válce jako takové. Monarchie to řešila preventivním zatýkáním obecně uznávaných osobností jako byl Karel Kramář, Alois Rašín, starosta České obce sokolské Josef Scheiner a další. Už v roce 1915 byla jako

spolek nepřátelský režimu oficiálně rozpuštěna Česká obec sokolská. Situace se zlepšila teprve v r. 1917 díky zoufalé snaze císaře Karla I. odvrátit katastrofu, která Rakousko – Uhersko čekala. Rozsudky smrti byly změněny na 20 let vězení a nakonec byli odsouzení dokonce amnestováni. Přes milion českých vojáků však bylo nuceno bojovat za zájmy monarchie, která se ovšem pomalu, ale jistě hroutila po stránce ekonomické, takže české národní požadavky se mohly stupňovat - veřejně se už objevovaly požadavky na zřízení samostatného státu.

V zahraničí se hned na počátku války začali ozývat komunity krajanů žijících v Rusku, ve Francii a v USA. Hlásí se první dobrovolníci do bojových jednotek ještě neexistujícího státu. V Rusku vzniká „Česká družina“, ve Francii rota „Nazdar!“, další dobrovolníci slouží v srbské armádě jako součásti jednotek Dohodových států. Stupňuje se práce České národní rady v jejímž čele stojí Masaryk, místopředseda Josef Durich, dalšími členy jsou E. Beneš a M. R. Štefánik. Cílem úsilí je vytvoření akceschopného vojska, sjednocení odboje a přesvědčit Dohodové mocnosti o správnosti a nutnosti rozbití Rakousko – Uherska.

V Rusku se původně do vojenské jednotky přihlásilo asi 700 mužů, do konce války jejich počet neustále vzrůstal. Dobrovolníci se rekrutovali z řad krajanů usedlých v Rusku, válečných zajatců, na ruskou stranu přebíhali na frontě jednotlivci i celé skupiny vojáků. Po legendární bitvě u Zborova, kde Čechoslováci dokázali posunout linii fronty asi o 6 km, vedení ruské armády povolilo vznik samostatných československých jednotek.

Ve Francii se rota Nazdar uplatnila především v bitvě u Arrasu a později u Terronu (kde Němci prvně použili bojové plyny zakázané mezinárodní konvencí!!).

Největší problémy se vznikem našeho vojska měli v Itálii. Ta měla totiž svoje zájmy na druhé straně Jadranu na pobřeží slovanských balkánských států. Poměry na frontách a především diplomatické úsilí M. R. Štefánika umožnilo vznik čs. jednotek i tam, jejich účast v kruté bitvě na Piavě vstoupila do dějin.

Doma stále pracovala tzv. „Maffie“, po zatčení jejich čelných představitelů stál v jejím čele dr. Přemysl Šámal. 10. ledna 1917 spojenci prohlašují, že trvají na osvobození Italů, Slovanů, Rumunů a také Čechoslováků.

Celou politickou i vojenskou situaci zkomplikovaly poměry v Rusku, kde se kupily revoluční události, car Mikuláš II. byl 2. března 1917 po tzv. únorové revoluci donucen k abdikaci a internován s celou rodinou na Sibíři, později v Tobolsku a nakonec v Jekatěrinburgu, kde byl také s celou svou rodinou 17. července 1918 popraven bolševiky. Vítězná „říjnová revoluce“ řízená Leninem, který se za pomoci Němců mohl vrátit domů z vyhnanství, jen přispěla ke zhroucení ruské fronty a nakonec k uzavření separátního míru s Německem. Vyhovělo se tím vroucnému volání ruského lidu po míru, ale tento separátní mír značně poškodil zájmy států a vojsk bojujících s Německem a Rakousko – Uherskem.

Nastala otázka, co s jednotkami už mezinárodně uznávané československé armády, která se nacházela v Rusku. Bolševická agitace se snažila přesvědčit naše vojáky k boji za její zájmy, často jednala velmi věrolomně (odebírání zbraní!) až došlo k otevřenému rozporu a přímým bojům. Západním mocnostem by se bylo velmi líbilo, kdyby naše jednotky zůstaly na magistrále a bojovali s bolševiky, Masaryk však trval na neutralitě a odvozu našich vojáků z Ruska na francouzskou frontu.

Anabaze českých legií a boje o magistrálu jsou dostatečně známými fakty. Na jejich dopravu do Vladivostoku bylo potřeba 60 vlaků. Někteří z nich se vrátili domů po strastiplné cestě kolem světa teprve v roce 1920.

Jarina Žitná

Kaleidoskop

Lidé, události, výročí....

Sedm malých forem = Semafor

Je nedílně spjat se jménem jednoho ze zakladatelů – samozřejmě, je to *Jiří Suchý*. Narodil se 1. září 1931 v Plzni, ale mládí prožil v Klatovech. Později se rodina přestěhovala do Prahy, otec se totiž stal telegrafistou na Masarykově nádraží. Chtěl se dostat ke kreslenému filmu, ale nepodařilo se, stejně jako přijetí na gymnasium. Vyučil se proto reklamním grafikem, ale brzy začal psát texty pro hudební skupinu Františka Sodomy, hrál a zpíval. Bylo možno ho vidět např. v Redutě. Životním předělem a štěstím bylo jeho seznámení s Jiřím Šlitrem, za které může děkovat Miloslavu Horníčkoví.

Oba Jiří si vzájemně porozuměli a v r. 1958 založili Divadlo Na zábradlí a o rok později už zmíněný Semafor. Již jejich první inscenace „Člověk z půdy“ měla nebývalý ohlas. Divadlo se pak v šedesátých letech stalo Mekkou mladých lidí, studentů – stále bylo totálně vyprodáno. Oba zakladatelé přímo chrtili nové hry, hudební texty, zpívali a hráli. Jejich texty měly zvláštní poetiku, určitým způsobem navazovaly na obdobnou, ale předválečnou (a válečnou) dvojici Jiří Voskovec a Jan Werich.

Suchý se Šlitrem se stali průkopníky dnešních videoklipů, uplatňovali se i ve filmu – a to nejenom jako autoři, ale také jako herci a zpěváci. Typickou ukázkou jejich tvorby je dodnes oblíbený film „Kdyby tisíc klarinetů“, kde kromě nich můžeme sledovat výkony celé řady dalších oblíbených herců a zpěváků. Někteří z nich už, bohužel, odešli z tohoto světa. Největší tragedií pro Semafor byla náhlá a neočekávaná tragická smrt Jiřího Šlitra – pro Suchého to byla ztráta druhé poloviny jeho já. Nakonec – a velmi úspěšně – Šlitra nahradila Jitka Molavcová.

V sedmdesátých letech byl Jiří Suchý na indexu – podepsal totiž manifest „Dva tisíce slov“. Byl za to patřičně potrestán – zbavili ho vedení Semaforu, platil pro něho zákaz filmování i vystupování v televizi. Teprve v osmdesátých letech se situace zlepšila, je ovšem nutno podotknout, že ani v době nuceného odmlčení nebyl nikdy národem zapomenut – naopak. Písničky ze Semaforu téměř znárodněly a jsou oblíbeny stále.

Jiří Suchý se tak stal oblíbeným klasikem české kultury, rozsah jeho díla má téměř renesanční záběr – mladí i staří si dodnes s úsměvem jeho texty prozpěvují a radují se z nich.

Velitel „Obrany národa“ generál Josef Bílý

Byl popraven 28. září 1941, bylo mu 72 let.

Sloužil už v Rakousko – uherské armádě. Službu nastoupil po absolutoriu kadetní školy v Terstu, byl nasazen jako velitel čety 15, pěšího pluku u Tarnopolu. Pouději absolvoval vysokou školu vojenskou ve Vídni, roku 1906 se vrátil do Vídně, kde působil jako učitel taktiky a pořadové přípravy, pak se vrátil ke svému pěšímu pluku.

Stal se velitelem praporu na ruské frontě, zúčastnil se bojů v Haliči a Karpatech, kde byl raněn a léčil se pak v Lublani.

Po vzniku ČSR se stal vojákem z povolání. Působil na oblastním posádkovém vedení v Českých Budějovicích, pak v Užhorodě a ve Frýdku. 16. prosince 1921 byl povýšen na generála a stal se zástupcem velitele Zemského vojenského velitelství v Brně. Jeho vojenská kariéra pokračovala, zúčastnil se kurzu pro generály ve francouzském Versailles. Stal se velitelem zemského vojenského velitelství v Praze, byl jmenován

divizním a později armádním generálem a 1. července 1935 odešel, po 47 letech aktivní činnosti v armádě, do penze.

Na jeden život to je až dost, jenže ... V roce 1939 vzniká odbojová skupina „Obrana národa“ a generál Bílý se stává členem tzv. „Rady starších“ tvořené generálem Eliášem, Hugo Vojtou a Sergejem Vojcechovským. V prosinci 39 přechází generál Bílý do ilegality. 14. listopadu 1940 je v Chlumu u Třeboně zatčen gestapem a vězněn na Pangráci a v Terezíně. Po nástupu Reinharda Heydricha do funkce říšského protektora se situace v tzv. Protektorátě rapidně zhoršovala a Josef Bílý, společně s Hugem Vojtou, byl odsouzen k smrti.

28. září 1941 ve 21 hodin byl generál Bílý zastřelen. Odmítl pásku přes oči a pronesl svou poslední větu: „Ať žije Československá republika! Psi, palte!!“

Dvě bitvy u Žatce

Časově jsou si vzdáleny o 524 let!

2. října 1421 husité obležení v Žatci definitivně odrazili své oblehatele – křižáky druhé křižové výpravy, která byla zorganizována po jednání ve Zhořelci, kam se sjeli kurfiřtové, markrabata, slezská knížata i zástupci některých měst. Na české území křižáci vnikli už 28. srpna téhož roku. Před Kadaní se spojily jejich dva proudy, obležení husité vedení Ojřem z Oudělic se bránili do poslední chvíle, křižákům však pomohli němečtí usedlíci uvnitř kadaňských hradeb. Následně se křižáci zmocnili i Chomutova, jehož obránci se uchýlili do Žatce. Ten byl sice dobře opevněn i zásoben, otázkou však zůstávalo, na jak dlouho zásoby vydrží. 10. září byl Žatec neprodyšně uzavřen, ale útoky křižáků úspěšně odrážel. Poplašné (a nepravdivé) zprávy o blížícím se husitském vojsku způsobily zmatek a strach mezi křižáky, kteří se dali na ústup, prostě utekli! Znamenalo to konec druhé křižové výpravy do Čech.

Po 524 letech se zde znovu bojovalo a také tehdy šlo o všechno. Bitva se sice neodehrávala v září, ale už v květnu (8. května 1945) a byla zde zničena podstatná část štábu německé armády skupiny Mitte (Střed), které velel polní maršál Ferdinand Schorner. Němci se zde střetli s vojáky čtvrté tankové armády pod vedením generálplukovníka Dimitrije Daniloviče Leljušenka. Jestli se sám Schorner bitvy zúčastnil, není jisté. V každém případě se zřejmě nezúčastnil jednání s americkou delegací, která mu dopoledně 8. května dopoledne přijela ohlásit úplnou kapitulaci Německa, která byla podepsána už 7. května v Remeši. Po rozdrčení štábu Schornerovy armády u Žatce, on sám své vojáky opustil a letadlem se mu podařilo dostat se do Rakouska. 17. května byl v Tyrolsku zadržen Američany a předán Sovětům. Ti ho odsoudili v roce 1952 na 25 let nucených prací, ale už za tři roky, v r. 55 byl propuštěn do NDR a později do Spolkové republiky Německo. Tam byl za nezákonné popravu desertérů na konci války odsouzen na čtyři a půl roku do vězení. V klidu zemřel v roce 1973 – ptáte se, kde zůstala spravedlnost?

Bernard Bolzano

Silně ovlivňoval výchovu naší inteligence v době národního osvobození. Narodil se 5. října 1781 v Praze, kde také 18. prosince 1848 zemřel. Jeho otec pocházel z Itálie, matka byla Pražanka. Bernard a jeho starší bratr Jan byli jejich jediné dvě děti, které se dožily dospělosti. Bernard studoval na pražském piaristickém gymnasiu a pokračoval studiem matematiky a logiky u profesora Vydry, pak na filosofické fakultě – a pokračoval studiem teologie. Na podzim r. 1804 se zúčastnil konkurzu na místo profesora po profesoru Vydrovi, který odcházel do důchodu. V konkurzu sice obstál, ale

místo nedostal. 7. dubna 1805 byl vysvěcen na kněze a o deset dní později se stal doktorem filosofie. Na univerzitu se jako vyučující dostal až v r. 1805 – jako profesor filosofie náboženství. Zároveň byl kazatelem v kostele Nejsvětějšího Salvátora.

Jeho vyučování i kázání silně ovlivňovalo tehdejší studenty, pro které se stával autoritou ovšem pro své názory a učení byl nakonec suspendován – učit už nemohl a nesměl. Místo 800 zlatých, které dostával ročně jako profesor, musel se spokojit se 300 zlatými. Odešel proto do Radíče na statek advokáta Pistla – věnoval se tam své práci, ale zároveň také rekonvalescenci. Od mládí totiž nebyl zdravý, trpěl srdeční arytmií a měl tuberkulozu. Následující léta prožil na Pacovsku – u studentů byl stále autoritou, ale stíhání od úřadů neustávalo. I tak však byl váženým členem a dokonce sekretářem Královské české společnosti – pro kterou pořádal přednášky a psal matematická pojednání. Na zámku v Liběchově napsal svoje nejdůležitější dílo „Paradoxy nekonečna“.

V roce 1980 byly jeho ostatky prozkoumány – přes svá onemocnění, žil díky zdravému životnímu stylu a otužování v 67 letech.

Symbol kvalitní taneční hudby – Karel Vlach

Tohle jméno a jméno swingového orchestru Karla Vlacha zná u nás každý – ti dříve narození i ti dnešní mladí. Zpívali a zpívají s ním ti nejvýznamnější a nejlepší interpreti – a vystřídal se jich pěkná řada. Od sester Allanových v začátcích orchestru, od autorů jako byl Kamil Běhounek nebo Jiří Traxler, k těm nejpoblárnějším i v současnosti – Yveta Simonová (po rozchodu s J. Vomáčkou Vlachova manželka), Milan Chladil, Karel Gott, Marie Rotrová, Jitka Zelenková, Waldemar Matuška, Pavlína Filipovská, Jiří Štědrý, Milan Drobný, Václav Neckář a další a další.

Karel Vlach se narodil na Žižkově 8. října 1911, měl čtyři sourozence. Studoval na žižkovské reálce a vyučil se jako obchodní příručí u galanterní firmy Kauders. V letech 1931 – 33 byl nezaměstnaný. Začal spolupracovat s hudební skupinou Blue Music, později založil soubor vlastní – Charles Happy Boys, od roku 1939 už je znám Orchestr Karla Vlacha. V prvních letech měl na něj vliv Benny Goodman, po válce to byl hlavně Glenn Miller.

Jeho oblibu a uznání kvality jeho orchestru dokazuje vžité úsloví: „Od Bacha až do Vlacha!“ – Hrál totiž všechno a hrál to s vkusem a dobře.

Polárník, vědec a diplomat Fridtjof Nansen

Je nositelem Nobelovy ceny míru z roku 1922 – byl seriózním vědcem, polárním badatelem, ale také diplomatem a humanistou, uznávaným a váženým celým světem.

Pocházel ze zaopatřené rodiny, ale styl jejího života byl velmi prostý a umožňoval mladému Nansenovi trávit část svého života v přírodě, učit se samostatně přežít v divočině. Od mládí se věnoval sportu, hlavně – jako každý Nor - lyžoval a bruslil. V kategorii osmnáctiletých držel světový rekord v rychlobruslení na jednu míli a sbíral další a další sportovní úspěchy.

Studoval zoologii, oceanografii a astronomii a jeho zájem se stále více obracel k polárním krajům. Na ty se cílevědomě připravoval – jak studiem, tak sportem a cvičením. Byl si vědom toho, že polární kraje bez dobré fyzické kondice a otužilosti jsou pro člověka prostě nedostupné.

Jeho první skutečnou zkušeností byla v roce 1882 účast na velrybářské výpravě někam mezi Špicberky a Gronsko. Do povědomí veřejnosti se však dostal teprve v roce 1882, kdy se mu podařilo společně s dalšími třemi Nory (byl mezi nimi i později známý polárník Otto Sverdrup) a dvěma Laponci přejít z východního na západní pobřeží Gronska. Pochod trval 40 dní, výprava ušla asi 650 km, veškerou výzbroj měla

uloženou na saních, které muži sami táhli. Sledovali přibližně 64 rovnoběžku, překonávali extrémní teploty až mínus 50 stupňů Celsia a vystoupali až do výšky 2700 metrů. Byli nuceni přezimovat u Eskymáků a domů se vrátili až v roce 1889. Prokázali existenci mohutného ledového příkrovu kryjícího vnitrozemí ostrova.

Dalším cílem byla výprava k severnímu pólu. Při její přípravě Nansen narazil na nepřestavitelné potíže finanční (nakonec pomohla norská vláda a sponzoři, z nichž nejvýznamnější byl sám norský král Oskar II.) Dalším problémem byl připravovaný problém řešení cesty. Nansen se rozhodl využít přirozeného pohybu ledu v Severním ledovém oceánu – tzv. „driftu“, předpokládal, že nechá-li loď zamrznout (do té doby to bylo pokládáno za největší neštěstí), dostane se buď k pólu nebo do jeho bezprostřední blízkosti. Nechal si postavit loď, která měla dno jako skořápka od ořechu, takže se do ní led nemohl opřít, ale jeho tlak ji pouze zvedal vzhůru. Pojmenoval ji „Fram“, tzn. „Vpřed!“ (V dalších letech ji použil Roald Amundsen na cestě k jižnímu pólu). Nápad to byl vynikající a osvědčil se. Cestou však polárníci pochopili, že driftující led pól mine a tak Nansen, doprovázený Hjalmarem Johansenem loď opustili a vydali se k severu na lyžích – měli i sáně a kajaky. Na samotný severní pól nedošli, ale dosáhli tehdejšího rekordu 86 stupňů, 13 minut a 6 sekund severní šířky, kde byli nuceni obrátit se zpět. Přezívali robinsonsky na pobřeží Země Františka Josefa a setkali se s lodí, která je vzala zpět do Norska. Shodou okolností dorazil do Norska druhý den i Fram nepoškozený a v pořádku.

Nansenovo renomé jako vědce a cestovatele nesmírně vzrostlo. Stejně úsilí jako organizaci polárních výprav pak věnoval i práci diplomatické a humanitární. Zasloužil se o osamostatnění Norska, stal se norským ambasadorem ve Velké Británii, pomáhal vrátit se ruským zajatcům zpět do vlasti, staral se i o zlepšení hladomoru v Rusku a především! Staral se o politické uprchlíky, kteří byli většinou bez dokladů a tudíž je žádná země nechtěla přijmout. Svým jménem vydával a podepisoval pasy, které byly všeobecně uznávány a platily. Vlastnit „nansenovský pas“ bylo touhou všech uprchlíků.

Lod' Fram je dnes zakotvena v suchém doku v Bygdoy na předměstí Osla (nedaleko je i museum vikingských lodí a museum voru „Ra“ Thora Heyerdahla). Prolezli jsme tam, co se dalo. Byl to zvláštní pocit – položit ruce na ohlazené dřevo kormidla a uvědomit si, kolik mužů známých i neznámých jmen ho drželo v minulosti a jaké bohatství vědomostí a poznatků nám jejich výpravy přinesly. A to už ani nemluvím o romantice severu, kterou jsem sama mohla poznat na cestách naší ženské skupiny na Island, na Špicberky i do Gronska. Nepřinesly jsme žádné velké a nové poznatky, ale na vlastní kůži jsme se přesvědčily, co takové severské dobrodružství znamená – a kolik sneseme! Někdy to je důležité!

Toleranční patent

Byl vydán císařem Josefem II. 13. října 1781.

Hlavním důvodem byla snaha vyjít vstříc osvíceneckému trendu v tehdejší Evropě – už méně známo je, že byl také snahou vyrovnat se se zbytky evangelického podzemního hnutí. Evangelická menšina se totiž po vydání patentu zviditelnila a bylo možno a ni vykonávat nátlak působením ideologických, politických a ekonomických vlivů. Dalším důvodem byla snaha zabránit emigraci bohatých nekatolíků, což působilo ekonomické oslabování habsburské říše.

Nicméně – toleranční patent znamenal oficiální zrovnoprávnění různých vyznání – římskokatolického, augšpurského (luterského, helvetského (kalvínského) a řeckopravoslavného. Ovšem – náboženství římsko - katolické mělo stále přednost.

Zrovnoprávnění však umožňovalo nekatolíkům provozovat řemesla, nabývat akademické hodnosti, zastávat veřejné úřady. I tak to však pro ně bylo ještě stále obtížnější než pro katolíky. Nekatolické církve podléhaly určitým omezením – jejich bohoslužby směly mít pouze soukromý ráz, kostely nesměly stát na hlavních ulicích a náměstích, nesměly mít věže a zvony – vznikaly tedy tzv. toleranční modlitebny. Rovněž tak náklady na vybudování kostelů, finanční náklady na mzdy farářů, hřbitovy a fary museli nést sami občané. K dovršení všeho museli platit odvody i místním katolickým farářům – aby „toleranci neutrpěli újmu“! Problémy s přestupem byly obrovské a ponižující. Do r. 1861 bylo povinností přestupujících absolvovat až šest neděl povinného cvičení, které však mohlo být libovolně odkládáno a prodlužováno, od r. 1782 musel každý obhájit své rozhodnutí a přestoupit před komisí. Problémy nastávaly také s vyznáním dětí, které se narodily ze „smíšených“ manželství. Do r. 1787 se podařilo přestoupit asi 2% obyvatel.

Skutečná rovnost byla dána až „Protestantským patentem“ vydaným 8. dubna 1861. Tehdy byly zrušeny problémy s vyznáním narozených dětí, to bylo plně v kompetenci rodičů. Rovněž zákaz výstavby věží a používání zvonů byl zrušen.

Plná náboženská svoboda však platila až po vydání prosincové ústavy roku 1868.

Šansonier

Kdysi jsem se půl dne potulovala po největším a nejznámějším pařížském hřbitově a hledala známá jména. Je jich tu spousta, našla jsem dokonce i našeho krajana – největšího z pierotů – Kašpara Debureua. V novější části hřbitova jsem objevila hrob, který jsem hledala.! Měl prostý nápis a nesl dvě jména. Francouzské hřbitovy bývají obloženy květinami a malými tabulkami věnovanými občany památce těch, kteří zde tiše spí. Na tomto hrobě stála mimo jiné kamenná tabulka s nápisem: „Vám dvěma, které jsem měl rád!“ Na pomníku jsou dvě jména: *Yves Montand a Simone Signoretová*. Velký šansonier a herec a jeho neméně slavná, obdivovaná a filmovými diváky milovaná manželka. Montand prý kdysi přijel k přátelům někam na venkov a na dvoře statku zalitým sluncem uviděl plavovlasou ženu v modrých šatech. „Šel jsem k ní – a už jsme se nerozešli!“ tak nějak popisuje sám Montand jejich první setkání. Vydrželi spolu až do její předčasné smrti. Stali se manželi v roce 1951.

Ani na jednoho z nich lidé nezapomínají!

Yves Montand se narodil 13. října 1921 jako Ivo Livi. Pocházel z venkovské italské rodiny, která se přestěhovala do Marseille, Yves se celé mládí těžce protloukal, nakonec začal zpívat v různých music halech, kavárnách a podobně. Bylo to těžké živobytí. V roce 1944 ho objevila Edith Piaf – kromě toho, že se stal jejím milencem, tady začala

jeho úspěšná pěvecká profesionální kariéra. V roce 1945 se dostal do prestižního Théâtre de l'Étoile a stal se miláčkem francouzského a později i mezinárodního publika. Kromě krásného melodického hlasu měl neobyčejné charisma, výraz a, samozřejmě mužný vhlad tak trochu „drsňáka“, čehož využíval v celé řadě filmů, ve kterých vytvářel především role skutečných „chlapů“! Nezapomenutelný zůstal jeho výkon ve filmu „Mzda strachu“, který se ještě teď občas objevuje v televizi, stejně tak jako desítky jeho písní nám stále znějí z nejrůznějších nahrávek.

Koncertoval i Praze – a měla jsem štěstí, takže jsem se na jeden z jeho koncertů dostala. Vstupenky nebyly k sehnání, ale s trochou štěstí a drzosti jsem se tenkrát do Lucerny dostala na černo! Montand obecenstvo naprosto strhnul – když zpíval píseň o dívce, která se pouze houpá na houpačce a nevšímá si zamilovaného nápadníka, jsem se najednou probírala a na chvíli mi oči sjely z jeviště na publikum. Bylo to neuvěřitelné, celý sál sledoval očima a tělem houpající se dívku, aniž bychom si to uvědomovali, sledovali jsme všichni mimiku celého zpěvákova těla. Bylo to jako sen, naprosto nás ovládal. Myslím, že jsem nikdy nic podobného nezažila. I když, bohužel, už dlouho není mezi námi, jeho hlas tu zůstal v množství nahrávek, které nám stále dávají možnost nahlédnout do svébytné atmosféry francouzského šansonu, nedílné součásti francouzské kultury.

Genius Franz Liszt

Narodil se 22. října v tehdejších Uhrách, ale rodina se brzy přestěhovala do Vídně a otec se stal úředníkem na dvoře knížete Nicholase II. Esterházy. Důležité je, že byl zároveň dobrým amatérským pianistou a celistou, takže první krůčky k budoucímu hudebnímu mistrovství mladého Liszta podstatně ovlivnil. Mladý Franz měl neuvěřitelné nadání, od šesti let hrál na klavír, v osmi začal komponovat a v devíti letech začal účinkovat na koncertech. Mateřskou řečí mu byla němčina, teprve po roce 1870 se naučil maďarsky. Vlastní hudební studium mu bylo umožněno finanční podporou uherské šlechty, při svých studiích ve Vídni se setkal s Ludvíkem van Beethovenem. Dále ve studiu pokračoval v Paříži.

Velkou motivací se mu stalo úžasné hudební mistrovství Paganiniho, jeho technická vytríbenost a invence. Podobně jako Paganini byl největším houslistou té doby, Liszt se rozhodl stejným způsobem ovládnout hru na klavír, což se mu podařilo. Koncertoval po celé Evropě, hrál na samostatných klavírních recitálech.

Obdivoval krásné ženy a během života měl početné milostné vztahy. Dlouhodobě žil s hraběnkou Marií d' Agould, která se kvůli němu rozvedla, měla s ním tři děti (známá je Cosima, manželka klavírního virtuosa Hanse von Bulow a po rozvodu s ním manželka Richarda Wágnera). Žili v Ženevě a později se vrátili do Francie.

V roce 1848 nechal veřejného vystupování, žil ve Wýmaru a komponoval a dirigoval. Psal také odborné články, např. o Hectoru Berliozovi nebo Richardu Wágnerovi. V této době skládá především orchestrální a sborové skladby. Měl další vážný poměr s katolickou šlechticnou polského původu, která k rozvodu potřebovala povolení od samotného papeže, Jednání se však neúspěšně protahovalo, takže vztah skončil, i když jeho oba protagonisté zůstali přáteli až do smrti.

Roku 1861 Liszt odchází na odpočinek do Říma, kde roku 1865 přijímá nižší kněžské svěcení (bez celibátu!) a vstupuje do františkánského řádu.

Někdy od r. 1869 se datuje jeho zvýšený zájem o uherský národní život, žije a vyučuje ve Wýmaru, Římě a Budapešti.

Poslední roky života žil u své dcery Cosimy v Bayreuthu, kde také zemřel a je pochován. Jeho rozsáhlé hudební dílo je stále živé a je častou součástí koncertů, repertoaru velkých koncertních sál – a to jak jeho orchestrální, tak i klavírní skladby. Ty ovšem nezahraje

jen tak ledakdo, vyžadují totiž neuvěřitelnou techniku, kterou Liszt sám ovládal. Občas se věnoval i zpracování variací a tematických obměn témat jiných hudebních skladatelů, je tvůrcem formy symfonické básně. „Co slyšíme na horách“ je asi první symfonickou básní vůbec.

Stvořil 19 „Uherských rapsodií“, známé klavírní koncerty Es – dur a A-dur, Faustovskou symfonii a symfonické básně „Les Préludes“, „Mazepa“, „Orfeus“, „Prometheus“ a jedinou operu „Don Sanche“.

Jeho hudba má zvláštní kouzlo. Za studentských let vlastnila naše sokolská dorostenecká parta společně zakoupený gramofon – venku foukalo a padal sníh, lyže stály v lyžárně a v příjemně vyhřátém prostředí naší chaty Bosna v Pasekách nad Jizerou svorně sedělo žactvo a dorost – a (světe, zboř se!!) bez hlesu jsme poslouchali Lisztovo Preludium. Pro mnohé z účastníků to byl začátek jejich celoživotního vztahu k hudbě.

Karel Havlíček Borovský – tvůrce české žurnalistiky

Jako novinář, spisovatel, básník, politik zaujímá přední místo v kulturní i politické historii naší země. Jeho obecnou vážnost symbolizuje i jeho pomník, postavený našimi krajany na břehu Michiganského jezera v Chicagu (svého času druhém českém největším městě). Dnes ho řadíme do druhé generace národních buditelů, velice si ho vážil náš první prezident T. G. Masaryk.

Narodil se 31. října 1821 v Borové u Přibyslavi (odtud přízvisko Borovský) a zemřel 29. července 1856 v Praze. Dětství prožil v Borové, později se rodina přestěhovala do Německého Brodu, kde měl otec na náměstí živnost. Od devíti let žil Karel Havlíček v Jihlavě – a tam začal chápat národnostní rozdíly. R. 1838 odmaturoval na gymnasiu v Německém Brodě pak pokračoval na filosofii v Praze. Zajímavou epizodou v jeho životě byl pobyt v kněžském semináři, tam získal celoživotní odmítavý nekompromisní přístup k římsko – katolické církvi. Vystupoval především proti jejímu konservatismu a proti celibátu, který považoval za nepřirozený, proti přírodě. Z rusofilství a slovanské vzájemnosti, které získal pod vlivem Jána Kollára, byl vyléčen ročním pobytem v Rusku.

Havlíček zprvu psal do Pražských novin – tam také vyšly jeho „Obrazy z Rus“. Po roce 1848 z Pražských novin odešel a založil vlastní „Národní listy“. S revolucí v r. 1848 příliš nesouhlasil, odsuzoval především její nepřipravenost. Podílel se aktivně na organizaci Slovanského sjezdu, osobně agitoval v Polsku a Chorvatsku. Po potlačení povstání byl nějaký čas vězněn, ale pak byl zvolen do rakouského Ústavodárného Říšského sněmu, díky získání imunity byl pak propuštěn. Na poslanecký mandát rezignoval v prosinci 1848.

Ostře vystupoval proti vládě a tak byl nucen zastavit vydání satirického časopisu „Šotek“. Po vyhlášení výjimečného stavu nad Prahou byly jeho Národní noviny zakázány pro údajné spiknutí. Po slibu, že se zdrží kritiky tzv. „oktrojované ústavy“ byly sice povoleny, ale v lednu 1850 opět zakázány.

Havlíček pak odešel z Prahy do Kutné Hory, kde 2x týdně vydával časopis „Slovan“. I v Kutné Hoře však byl rakouskými úřady sledován, šikanován a zastrašován. Nakonec zastavil vydávání Slovanu sám. Snažil se pak věnovat rodině, chtěl založit hospodářství. Na radu Palackého vydal soubor článků nazvaný „Duch Národních novin“ a „Kutnohorské epištoly“, ty však byly policejně zakázány, část jich však byla rozprodána ještě před vyhlášením zákazu. V r. 1851 byl za svou činnost souzen, ale bravurně se ubránil a obhájil sám. Nějakou dobu žil v soukromí, ale 16. prosince 1851 byl v noci neočekávaně internován do Brixenu, v roce 1852 za ním mohla přijet manželka s dcerou (nemalou částku za cestovní náhrady – 150 zlatých – platilo policejní ředitelství).

V Brixenu pobíral od Ministerstva vnitra něco jako důchod ve výši 500 zlatých ročně (to nebylo málo. Pro srovnání učitel měl tehdy ročně 130 zlatých, dělník 100 zlatých, vyšší úředník 500 – 700 zlatých ročně). Kromě toho – rodiny byla postižena tuberkulózou a po stránce zdravotní jí pobyt v Brixenu vyloženě prospíval. Roku 1854 se však manželka s dcerou vrátila domů a Havlíček v Brixenu osaměl, což snášel velmi těžce. Když však podepsal prohlášení, že se nadále nebude politicky angažovat, byl propuštěn domů. Ve vyhnanství žil tři a půl roku. Cestou domů se dověděl, že mu právě zemřela žena na tuberkulózu, on sám byl také nakažen, stejně jako dcera Zdeňka.

Havlíček byl po příjezdu bez práce a jakéhokoli finančního zajištění, peníze půjčil švagrovi, s kterým Zdeňka žila v Praze, on sám nesměl opustit Brod. 18. června 1856 byl postižen chrlením krve, byl převezen do Prahy, kde za pět dní zemřel. Pohřeb zorganizoval Vojta Náprstek a hlavním pořadatelem byl manžel Boženy Němcové Josef Němec, který za to byl osm dní vězněn. Pohřbu se zúčastnila kulturní elita národa – Palacký, Rieger, Hanka, Erben a Božena Němcová, která prý na rakev položila trnovou korunu. Vavřínový věnec byl darem Vojty Náprstka.

Rakousko – Uherská vláda se Havlíčka viditelně obávala, proto ta šikana a deportace. Havlíčkovo dílo novinářské a literární – připomínám „Tyrolské elegie“, „Král Lávra“, „Křest sv. Vladimíra“, „Epigramy“ nepozbylo časem své ceny.

Víte, že za dnešní název Václavské nebo Karlovo náměstí místo starého názvu „Dobytčí“ nebo „Koňský trh“ vděčíme také Karlu Havlíčkovi?!

Z lásky nenávist

Pod tímto názvem si veřejnoprávní televize v červnu t. r. všimla jevu, o němž se dosud v médiích příliš nemluvalo. Byly to příběhy pěti žen, které prošly psychickým a fyzickým týráním ze strany partnerů. Domácí násilí lidí žijící v pospolitosti patří do jejich života od nepaměti. Nelze bohužel říci, že v dnešních moderních časech jeho frekvence klesá. Doba je uspěchaná, toužící po zisku, mezilidské vztahy se zhoršují, převládá individualismus a sobectví. To vše s hrubnutím mravů zanechává své stopy i na rodinných vztazích. Co by se mělo měnit, je reakce postižených, která, pokud jde většinou o ženy, se zdá méně utajená ve srovnání s minulostí. Dnešní ženy jsou ekonomicky samostatné, nemusí proto z těchto důvodů trpět mužovo násilím. Ne vždy tomu tak bohužel je, důvody mlčení bývají různého charakteru. Jde o určitý ostych před veřejností, ale často neutuchající náklonnost ženy k muži s vírou, že se situace změní. Většinou marně. O zachycení problematiky násilí v písemné podobě nelze říci, že by nebylo zpracováno z různých hledisek a neposkytovalo rady třeba také týraným seniorům. České knihovny po celé republice mají ve svých fondech velmi bohatý výběr těchto témat. Městská knihovna v Praze eviduje 126 knižních vydání. Podstatou domácího násilí je uplatnění a upevnění moci násilné osoby nad obětí. Projevuje se například psychickými útoky v podobě urážky, ponižování, zastrašování a pod. Časté jsou fyzické útoky, jako je bití nejružnějšími způsoby. Vyskytují se i útoky sexuální a ekonomické spočívající v nuceném odevzdání peněz. Sociální izolace se projevuje v zakazování styku s rodinou a s přáteli. Pro vznik a trvání domácího násilí existují určité rizikové faktory. Je to závislost na alkoholu, drogách, výherních automatech. Jde tu také velmi často o vrozenou dispozici vedoucí k agresivním reakcím a neschopnosti empatie. Vedle toho se bohužel projevuje přejímání vzorců chování z dětství, kde byl dotyčný vystaven násilím mezi svými rodiči. V dětském věku se často ztotožňují s reakcemi dospělých, například že matce nevadí, že ji otec fyzicky napadá. Dítě se cítí bezmocné, pociťuje k rodičům směs strachu, vzteku, ale i lásky. Přijímá bohužel tento stav jako normu a podle ní se v životě orientuje.

Studie, která se uskutečnila na 4000 ženách v New Yorku, potvrzuje, že až 60 procent agresorů bylo v dětství týráno nebo bylo svědky násilí na vlastní matce. Toto zjištění je vlastně potvrzením úlohy vzorů. Málo se však hovoří o těch, které nabízí veřejný prostor. Všimněme si například úlohy televizních médií. Nejenže uvádějí málo kladných příkladů, ale poskytují často v nemalé míře nevhodné vzory chování. Rovněž děti, které často hodiny tráví u počítače, se setkávají v internetových hrách se surovostmi. Domácímu násilí se v naší republice často vytýká, že se zlehčuje a chybí statistiky a tresty. Uvedme výsledky šetření Agentury Evropské unie pro základní práva z roku 2014. uveřejněné na německém internetu. Zpráva vychází z odpovědí na otázky položených 42 000 ženám z 28 členských zemí. Předmětem výzkumu bylo tělesné, sexuální a psychické násilí. Další otázky se týkaly úlohy nových technologií vzhledem k jejich zneužívání. Třetina žen mezi 15. a 74. rokem uvádí, že zažila tělesné nebo sexuální obtěžování. Pět procent prohlašuje, že byly obětí znásilnění a 12 procent byly jako děti vystaveny sexuálnímu násilí. Celých 22 procent vyhledalo lékaře nebo nemocnici a jen 15 procent policii. V 97 procentech případů byli násilníci muži. Vzniká však otázka, zda výsledky jsou směrodatné, když se dohromady sloučí čísla ze zemí s různým kulturním zázemím. Nejen v Praze, ale i v dalších městech naší republiky se občanům, vystaveným domácímu násilí, nabízí mnoho možností k řešení jejich situace. Také zákony na tato témata se stále zdokonalují. Například v Liberci pracuje Linka důvěry, Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, Středisko komplexní terapie, linka důvěry Bílého kruhu bezpečí a azylové domy poskytující útulek pro trpící domácími násilím. Nejen samotní postižení, ale i jejich nejbližší z rodiny a přátelé jim mohou poradit vyhledat tuto pomoc, která je většinou na velmi dobré úrovni. Doufejme proto, že rodinné násilí nebude tabu, ale po zásluze potrestáno.

Marcela Hutarová

Sokolská kultura

Naši furianti – sletový seriál 3.

První povídka, kterou Stroupežnický napsal se jmenovala *Kantorovy trefuňky*. V Humoristických listech ji otiskli, a to umenšilo i bolest z milostného zklamání. "I bez ženy," říkal si Ladislav – "lze naplnit život." Pak uvedlo pražské divadlo *Aréna na Hradbách* jeho hru *Noviny a karty*. Jevištní úspěch této hříčky nebyl valný. Ještě že na plakátech nebylo uvedeno autorovo jméno – jenom tři hvězdičky tvořící trojúhelník. Kritika hru odsoudila, obecnost o ni zájem neprojevovala, po premiéře následovala jenom jedna repríza. Úspěch na prknech, která znamenají svět, zažila až jeho druhá veselohra – *Pan Měsíček, obchodník*. "Vidíme zde kousek života, jaký být právě nemusí, ale jaký být může, a již v tom stojí tato hra nad nověji k nám dovezenými veselohrami německými," napsal o Panu Měsíčkovi, obchodníkovi, vlídně Jan Neruda. Nechtěl mladému autorovi brát chuť k psaní. Mezitím Stroupežnický přesídlil do Prahy, kde pracoval v bance, která však roku 1875 zanikla. A najednou, jako blesk z čistého nebe, přišlo jeho jmenování dramaturgem Národního divadla, které se po požáru chystalo k novému otevření. Okamžitě se pustil do práce. Ze všeho nejdřív musil sestavit kvalitní repertoár pro první rok velkého moderního divadla. K českým autorům byl přísný, někdy až krutý. Odmítal jejich hry s přímostí, ale taky jízlivostí, upravoval je, nemilosrdně v nich škrtil. Pro příklad: Za necelých pět let svého dramaturgování odmítl asi 350 divadelních kusů a zhruba stovku překladů. Což mu nejspíš vyneslo několik desítek, ne-li set „dobrých přátel.“ Mnohé z nich si skutečně zneprátelil a ti mu to pak vraceli – v kavárnách, ale i v novinách. Jejich jedovatou slinu pocítil víc než často. Ještě

častěji se zasloužili, že jeho kus byl v divadle vypískán. *Zvíkovského raráška* však vypískat nešlo. Hrdinou této úspěšné hry se stala skutečná historická osobnost, Mikuláš Dačický z Heslova. Tentýž bouřlivácký pán z doby renesanční se vyskytuje i ve hře *Paní mincmistrová*. Filmový režisér Otakar Vávra a herec Zdeněk Štěpánek napsali podle něj před druhou světovou válkou scénář ke slavnému filmu *Cech panen kutnohorských*. *"Mnoho let jsem se zabýval myšlenkou sepsat hru z vesnického života. Ale považoval jsem to za úkol moc těžký. Neměl jsem ani žádný vzor, žádná podobná hra dosud neexistovala."* Nakonec se mu to podařilo. Vrátil se v myšlénkách domů, do Cerhonic a napsal hru o lidech, které znal. Jmenovala se *Naši furianti*.

Furiant. Podle slovníku jazyka českého je to jednak český kolový tanec, jednak člověk okázale projevující svou pýchu, nadutost, nafoukanost, umíněnost. *Furianti*. *Naši furianti*. Estéti i publikum se cítili dotčeni, že se ve hře mluví nářečím, dupe do podlahy, mlátí do stolu, plive a halasí, a dotčen se cítil i venkov, který v tomto obrázku viděl výsměch a ponížování. Kolik od té doby měli *Furianti* premiér na českých jevištích, v rozhlase, v televizi, to snad nikdo nespočítá...

Pokračování příště

Bohumil Gondík, člen vzdělavatelského sboru

Divadla pod křídly Sokola

Přehlídky amatérských divadel hrajících při tělocvičných jednotách České obce sokolské dosáhly desátého ročníku: počet účinkujících souborů dostoupil padesátky a počet představení 150. Záměrně se hraje mimo centra v klasických sokolovnách s jevišti, pokaždé v Lázních Toušeni a je-li třeba, navíc také v Boskovicích nebo i jinde. Letošních dvanáct souborů se vešlo do dvou víkendů na soutoku Labe a Jizery.

Cílem přehlídky, u jejíchž základů stáli v roce 2000 PhDr. Otto Smrček, CSc. a Mgr. Jan Čumpelík, není soutěž, ale podpora a odborná pomoc sokolským amatérům všech úrovní od začínajících po velmi zkušené. Dramaturgie vzniká nabídkou a ta zase místní popptávkou, což letos vyústilo ve čtyři pohádky, šest komedií, jednu revui a jedno drama. Jako u amatérů vždy, také zde se našly chvíle, kdy padal řemen, kdy měli režiséři raději škrtat a nepustit z ruky temporytmus, ale neméně často se objevovaly i zřetelně talentované nápady a výkony. V obou přehlídkových víkendech probíhaly souběžně tvůrčí dílny práce s textem, s jevištní řečí, s pohybem a jevištní technikou. Jejich lektory byli Ing. Dušan Müller, MgA. Pavlína Schejbalová, Mgr. Anna Müllerová, Ing. Luboš Jakub a režisér Filip Müller. Pro mnohé amatéry otevíraly jedinečnou příležitost k postupu o krok vpřed přímým pracovním kontaktem s profesionály. Jinak bezprostřední dotek s profesionálními nároky zprostředkovali souborům lektori při společných rozborech po každém představení: letos Mgr. Lenka Lázňovská, Milan Špale, Bohumil Gondík a Filip Müller. Nešlo o kritiku, ale o zasvěcenost a náročnost pohledu, o základní pomocné rady a návody, kudy a jak příště lépe. Vzhůru lze stoupat z každé úrovně.

Přehlídku tradičně zahajuje – mimo oficiální program – návštěva toušeňského hřbitova s položením květin na hroby zakladatelů a předních osobností místního amatérského divadla: řídicího učitele Bedřicha Kautského, armádního generála Tomáše Sedláčka, prvního sokolského nositele Zlatého odznaku J. K. Tyla Václava Shrbeného a herců Táni Špačkové a Petra Kosljara.

Úvodní inscenace *Balady z hadrů* (Divadlo pod Petřínem, Kampa) moudře nahradila dobově vázané pasáže dalšími písničkami Jaroslava Ježka a pro vsunutou nadčasovou

předscénu objevila pozoruhodně dobré představitele Milana Špaleho a Pavla Urbana. Ovšem i ve hře samé přicházejí ke slovu další přesvědčiví herci, zejména Tomáš Bartáček, a jistá ruka režie Bohumila Gondíka.

V následující části zajímavého článku se br. Králík vyjadřuje k jednotlivým inscenacím, které však, bohužel většina čtenářů neviděla a ani vidět nemohla – vyjímám proto tuto část článku a ukládám ji. Každý, kdo má zájem článek dostane v nezkrácené podobě. Bratru Králíkovi se tímto omlouvám!

Připomínám ovšem téměř neuvěřitelné množství kvalitních i když amatérských inscenací i pracujících divadel. Jen pro alespoň základní informaci čtenářů: V Toušeni byla provedena dramata – „Petrolejobé lampy“, pohádka a pohybové variace na playback „Ať žijí duchové“, „Jak se čerti ženili“, „O princezně Růžence“, „Na skok do pohádky“, dále komedie „Vzpouza nevěst“, cimrmanovský „Záskok“, ale také karikatury detektivek, jako třeba „Paní Colombová“, „Přes přísný zákaz dotýká se sněhu“, „Mátový nebo s citronem?“ a „Na správné adrese“.

Je to neuvěřitelné množství práce, snahy a radosti – a aktivního přístupu ke kultuře.

Znovu text br. Králíka:

Všecky inscenace by si zasloužily větší spád a ponor do rolí, zřetelnější výslovnost i logičtější gestiku, důslednější pohybovou průpravu a někdy i vytříbenější výtvarný vkus. V souhrnu ale všechny prokázaly živelnou chuť hrát amatérské divadlo a z jeho jeviště šířit vlastními silami radost, zábavu a poučení.

Tradičním doplňkem přehlídky sokolských divadel v Lázních Toušeni je přijetí hostujících souborů starostou městyse Ing. Luboše Valehracha, MBA, který poskytuje osobní záštitu. Netradičním doplňkem bylo besední a literární setkání se Soňou Červenou, která byla potřetí čestnou předsedkyní sokolské přehlídky a tentokrát navíc sama četla ze své nové knihy „Stýskání zažehnáno“. Druhou představenou knihou byly Vzpomínky na spořilovské sokolské divadlo sokolského autora Ing. Vladimíra Prchlíka.

Přehlídkovým epilogem bude na podzim vystoupení hostitelského souboru z Lázní Toušeně, hostů z Karasova divadla z Tišnova a nastudování Našich furiantů společnými silami herců z několika sokolských jednot pro XVI. všesokolský slet v roce 2018. Spolu s Českou obcí sokolskou, kterou zde zastupovali vzdělavatel doc. RNDr. Zdeněk Mička, CSc., a jednatelka vzdělavatelského odboru Mgr. Kateřina Wágnerová, podpořily tuto záslužnou přehlídku také městyse Lázně Toušeň, jeho základní škola a Ministerstvo kultury.

Jan Králík (redakčně zkráceno – omlouvám se! Textu br. Králíka jsem si velmi vážila!)

Svědkové národní minulosti

Rabí

Dobře se podívejte na jméno hradu – správně je skutečně *Rabí* s krátkým „a“ a ne s dlouhým, jak to obvykle vyslovujeme.

Leží asi 8 km od Sušice v nadmořské výšce 540 metrů. Je to mohutný hrad s bohatou historií, je obecně známo, že při druhém obléhání hradu v r. 1421 přišel Jan Žižka o druhé oko a úplně oslepl. Délka hradeb s obrannými baštami měří 3 kilometry.

Původ hradu je dost nejasný. Vystavěli ho snad páni z Velhartic, ale spíš je pravděpodobné, že to byli Wittelsbachové ve 13. století. Část jejich panství se pak vrátila

na půdu Českého království a majiteli se stali pánové z Budčtic z rodu Velharticů. První písemná zpráva je až z r. 1380, kdy hrad koupil Půta Švihovský z Rýzmburka, po něm zde vládl jeho bratr Břeněk a Břeněkův syn Jan.

Za husitských válek byl hrad obležen hned dvakrát (1420 a 1421), byl dobyt, ale druhé vítězství bylo draze zapláceno ztrátou zraku Jana Žižky. Válečné škody byly značné, ale do roku 1427 byl hrad v podstatě opraven. Opravy pokračovaly i po roce 1450, jako architekt se jich zúčastnil známý stavitel Benedikt Rejt. Majitelé – Švihovští v opravách pokračovali, ale nedostatek financí je donutil r 1549 hrad prodat. Po několika dalších majitelích se hrad konečně dostal do majetku Adama Chanovského z Dlouhé Vsi. Během jeho vlády hrad pomalu pustnul a chátral, je třeba objektivně přiznat, že to způsobila i třicetiletá válka, za které byl několikrát vyplněn.

Následovaly nepříjemné dědické spory, během kterých bylo panství po roce 1648 rozděleno na dvě části. Opětovné spojení se podařilo Janu Vilému mladšímu roku 1694, pro hrad se toho však příliš nezměnilo. Dále úspěšně chátral, až ho Jan Vilém prodal pasovskému kardinálovi. Zchátralá stavba se pak dostala do rodu Lamberků. Konečnou zkázu způsobil obrovský požár roku 1720 a stavba se pak stala veřejným „kamenolomem“, odkud si místní občané brali stavební kámen. Roku 1921 Lamberkové prodali poničený hrad za symbolickou cenu 1 Kč horažd'ovickému „Spolku pro zachování uměleckých, historických a přírodních památek“, který začal stavbu opravovat, v r. 1954 se hrad stal majetkem státu a r. 1978 byl prohlášen Národní kulturní památkou.

Zajímavá je výstavba a změny hradní architektury během věků. Původně malý románský hrad byl postupně rozšiřován a zvětšován, důležitá je hlavně pozdně - gotická přestavba. Opevnění však zůstalo nedokončené, předhradí bylo na konci 14. století rozšířeno, za Švihovských bylo opevněno i městečko. Vnitřní předhradí bylo zastaveno budovami, některé měly hospodářskou funkci. Vznikla hluboká nádrž na vodu a

podsklepená budova, na západní straně vnějšího opevnění v tzv. Starých pokojích byla umístěna hradní kuchyně, podle budovy vedla skrytá pěšina k bráně do vnitřního předhradí. Zároveň se buďovalo opevnění - slabé hradby posíleny opevněním, bohužel, nedokončeným. Dovnitř otevřené čtverhranné bašty byly nahrazeny modernějšími, na východě vybudována tzv. bateriová věž, na jihozápadě chránil hrad původně příkop a vnější val. Na něm přibyla další bašta – prý je to největší středověká bašta v Čechách. Za zmínku stojí i podstatně novější kostel „Nejsvětější trojice“, který je součástí hradu. Hrad je součástí kulturního dědictví našeho státu, je dobře přístupný a ještě dnes připomíná dávné události a umožňuje nahlédnout do života a problémů obyvatel!

Jarina Žitná (literatura: wikipedie a průvodce)

Zprávy z žup a jednot

Mezinárodní fotbalový turnaj v polské Vratislavi

Sokolská župa Ještědská má v Chotyni velmi čilý oddíl fotbalu. Jeho členové - žáci, společně s fotbalisty z T. J. Sokol Dolní Beřkovice T. J. Sokol Trnávka reprezentovali Českou obec sokolskou a komisi fotbalu ve Vratislavi..

Kluci odehráli velice kvalitní utkání. Byli konfrontováni nejen s obecnou realitou, ale i samotným trendem vývoje fotbalu. Většina kluků byla vybrána jako individualita svých týmů, hrající okresní přebory a zde převyšující své vrstevníky. Při konfrontaci s klubovými týmy Evropy, kteří společně hrají minimálně jednu sezónu, byla v prvních zápasech znát jejich nesehranost. Jako trenéři jsme museli aktivně míchat sestavou, než jsme došli k optimálnímu rozestavení, ve kterém jsme pak už hráli. I v těchto provizorních podmínkách se hráči přizpůsobili a odvedli bojovný výkon na hraně svých možností. Dnes můžeme směle konstatovat, že máme do budoucna na čem stavět.

Tým lidí, tvořící zázemí – chvíli chůvy, zdravotníci, utěšovatelé, navigátoři, řidiči, tlumočníci, kolegové a trenéři se – osvědčil. Počáteční nesehranost se záhy změnila v konstruktivní spolupráci. I my jsme museli rychle převzít evropský trend nechat v maximální míře plynout hru bez přerušování, nekouskovat ji a to často tvrdou hrou na hraně pravidel. Vše v rychlém tempu, bez odpočinku. Překvapilo nás to – hlavně to, že fauly z našich soutěží, které jsou mnohdy na žluté napomenutí, se zde pouštěly. Nešlo však o zákeřnou hru, ale prostě o hru tvrdou, se snahou být co nejvíce na míči, přesunovat hru ze strany na stranu a vše v maximálním tempu. Ukázalo nám to, na co je třeba se zaměřit a jak zkusit upravit a přizpůsobit tréninky. Je otázkou, jak jsou na to kluci připraveni a jak to také budou akceptovat jejich rodiče.

Zázemí ze strany pořadatelů bylo dostačující a kvalitní. Pro příští podobnou účast je třeba uvažovat na zlepšení dopravních podmínek (dojíždění tramvají na různé stadiony a utkání bylo pro tým únavné!) Vhodné by bylo alespoň jednodenní soustředění před odjezdem, aby se hráči sešli a poznali se. Dresy ČOS byly pěkné a kvalitní, ale každý měl pouze dvě sady, což je pro třídní turnaj málo – i když jsme nezmokli. Vhodné bylo podávání nápojů a ovoce mezi zápasy, za což je nutno poděkovat rodičům za rychlou sobotní dovozkovou pomoc.

Byla to velmi zdařilá prezentace ČOS a komise fotbalu. Děkujeme hráčům, rodičům, organizátorům, trenérům a předsednictvu odboru sportu za finanční dotaci, bez kterého by naše účast na turnaji nebyla možná.

Jaroslav Postl, trenér žactva Sokola Chotyně

Karlovy Vary – běh „Sokolská jedenáctka“

V sobotu 3. června 2017 se za krásného počasí konala již 3. SOKOLSKÁ JEDENÁCTKA, což je běžecký závod, jehož trať měří 11 km a vede karlovarskými lázeňskými lesy. Jako i dříve jej připravovali s osobním zápallem a zaujetím dva členové T. J. Sokola Karlovy Vary – bratr Michal Mendel, starosta a náčelník jednoty Sokola Karlovy Vary a současně i starosta Sokolské župy Karlovarské, a bratr Petr Cais, předseda kontrolní komise T. J. Sokol Karlovy Vary. Patří jim proto srdečný dík za dobrovolnou akci, které věnovali svůj volný čas. Oba se zúčastňují různých podobných vícekilometrových vytrvalostních běhů. Mají s nimi tak své zkušenosti, a proto úspěšně organizují i uvedený běžecký závod. Ten se stává již oblíbeným natolik, že každoročně přichází na start více mužů i žen, – letos již celkem 52. Ona obliba pramení i z toho, že se běží krásnou přírodou a po dobrých cestách, dále že všichni závodníci dostávají list o účasti, tři nejrychlejší ženy i muži ve všech čtyřech kategoriích pak diplomy se zápisem dosaženého času a odměnu, například v podobě salámu, bonboniéry apod. Tak, jako loni, věnoval část cen pro nejúspěšnější běžce a i pro tombolu pan Josef Pelant, známý výrobce masných výrobků, který závod opět podpořil i štědrrou peněžní částkou. Nelze opomenout, že se běh koná i s povolením Lázeňských lesů Karlovy Vary a za vstřícného postoje Magistrátu města Karlovy Vary. Při realizaci závodu pomáhali i další karlovarští Sokolové. Celá akce má pravidelně sokolskou reprezentativní formu. Slavnostní a osobitou atmosféru podporovala nejen účast obou hlavních organizátorů v historických krojích, ale i fanfáry a sokolské melodie při udělování cen vítězům. To vše slouží k dobré propagaci Sokola.

Uběhnout 11 km, tzn. dva 5,5 km dlouhé okruhy není maličkost, přesto většina účastníků dobíhala s velmi dobrými časy, s poměrně malým časovým rozdílem a v dobré kondici, obvykle s úsměvem. Výsledky závodu jsou detailně uvedeny na Facebooku „Sokolská jedenáctka“. Zde uvádím alespoň čas nejlepšího muže – 42 min 25 s, a nejlepší ženy – 48 min 46 s. Zúčastnila se i jedna žena v kategorii nad 55 let v ruce) a dva muži nad 60 let..

Slavnostní i veselou náladu podporoval nejen hudební doprovod při udělování cen vítězům, ale i následné předávání výher štěstlivcům v tombole. Vše probíhalo ve velmi dobré pohodě, při čemž nejlepším ohodnocením všeho jsou úsměvy závodníků.

Vlastimil Baumgärtl, vzdělavatel T. J. Sokol Karlovy Vary .

Mažoretky T. J. Rakovník No Limits na Kmochově Kolíně

I letos se mažoretky [T.J.Sokol](#) Rakovník No Limits zúčastnily 54.mezinárodního festivalu dechové hudby Kmochově Kolín, který se konal 9. až 11. 6. 2017.

V sobotu ráno 10.6. jsme se všichni sešli na rakovnickém nádraží před šestou hodinou ranní. Naše zavazadla nám odvezli auty starosta rakovnického sokola Ing. Josef Helebrant a náčelník Luboš Vyhnánek. Mažoretky v počtu 21, vzdělavatel Ing. Jaromír Kratochvíl, fotografka MUDr. Bára Ebertová a bratr Pavel Pospíšil jeli vlakem. Cesta proběhla bez komplikací. Z vlakového nádraží nás odvezl speciální autobus označený mažoretky No Limits Rakovník ke Střední ekonomické škole, kde jsme byli ubytováni. Po ubytování jsme se pomalu připravovali na velký průvod městem za doprovodu dechových kapel. Naše mažoretky doprovázela německá kapela Blasorchester der Lessingstadt Kamenz. Průvod vedl od Vodního světa Kolín na Karlovo náměstí. Po celé cestě byly chodníky lemovány lidmi a naše mažoretky měly mezi návštěvníky mnoho fanoušků.

Nedělní ráno část sokolů využila k ranní rozcvičce v místním parku. Po dobrém obědě naše mažoretky předvedly své umění v rámci velké mažoretkové show a na závěr celého festivalu vystoupily společně se všemi mažoretkami a dechovými orchestry v rámci Monsterkoncertu.

Za T. J. Sokol Rakovník Bára Ebertová

Cena Jihomoravského kraje bratru Miroslavu Jandáskovi

Miroslav Jandásek je syn významného sokolského pracovníka, člena předsednictva Československé obce sokolské a pořadatele díla Dr. Miroslava Tyrše, Ladislava Jandáska, který byl za činnost v odbojové organizaci Obráně národa během druhé světové války vězněn a zemřel v koncentračním táboře v Osvětimi. Strýcem Miroslava Jandáska byl PhDr. Josef Kudela, rovněž představitel Sokola, legionář a oběť nacistického režimu.

Miroslav Jandásek se narodil 19. 12. 1923 v Brně. Od dětství byl vychováván v duchu sokolských principů, od dětství byl a doposud je členem Sokola Brno I, kde cvičil nejprve jako žák. Jako dorostenec se účastnil X. všesokolského sletu v Praze v roce 1938. V té době již v Sokole vedl i své vlastní družstvo žáků. Během války pokračoval ve školní docházce, odmaturoval a poté nastoupil ke zlínské firmě Baťa. Organizace a poměry v této společnosti mu imponovaly. Baťovský řád a systém – podle jeho slov – nasměrovaly jeho celý další život. Po uvolnění společenských a politických poměrů v roce 1968 Miroslav Jandásek usiloval o znovuzavedení Sokola, avšak neúspěšně. Na návrat této uvědomělé a sebevědomé organizace bylo bohužel ještě příliš brzy. Určitě je to jeden z důvodů, proč se Miroslav Jandásek s komunistickým režimem nikdy nedokázal sžít. Teprve v roce 1989 se Jandásek aktivně zapojil do obnovy sokolské organizace a stal se první místostarostou Československé obce sokolské.

V současné době žije Miroslav Jandásek v Brně, je autorem několika publikací o Sokole a tělovýchově. Jednou z myšlenek Miroslava Jandáska je: „Lidé by se neměli bát dělat práci, která se jim nelíbí. Jednou z velkých zásad u Bati i v Sokole bylo: Dělán i to, k čemu nemám chuť a čemu se chci vyhnout. To je jediná věc, kterou lze překonat vlastní pohodlností, vlastní leností a vlastní zájem.“

Jménem nás všech blahopřeji a přeji hodně zdraví a elánu!

Jarina Žitná (zprávu zaslal Michal Doležel, Sokol Brno)

Zprávy nejsmutnější.....

Sokol Tábor

V dubnu letošního roku nás nečekaně opustila ve věku 64 let sestra *Dáša Šormová* nadšená sletová cvičenka. Po zhoubné nemoci se vrátila do nácvičku sletové skladby CESTA. Ještě se zúčastnila v listopadu předváděčky v Praze, ale druhá ataka nemoci již byla nad její síly.

V červnu nás opustil sokol tělem i duší, bratr *Josef Smrčina* ve věku 85 let. Stál při obnově sokolské jednoty a župy Jana Žižky z Trocnova, byl platným činovníkem jak v jednotě, tak i v župě. Cvičitel, organizátor a rozhodčí soutěží žactva dorostu ve všech soutěžích pořádaných v rámci Sokola, nadšený cvičenec všech sletů a hlavně báječný člověk a parták. Věrné Gardy vždy ochotný pomoci tam, kde jeho pomoci bylo potřeba. Pro svoji veselou povahu a ochotu pomáhat byl u všech členů naší jednoty i současné

Jihočeské župy velmi oblíbený.

Ani červenec se neobešel bez smutné události. 18. 7. zemřela ve věku 97 let nejstarší členka naší jednoty *Josefa Křemenová*, která se narodila 11. 1. 1920. Vždy byla nadšenou členkou a cvičenkou Věrné Gardy a ještě ve velmi pokročilém věku cvičila na sletu v Praze .

Nikdy na vás nezapomeneme . Čest vaší památce.

Eva Nováková za Sokol Tábor a Věrnou Gardu.

Sokol Liberec I.

Už dávno víme, „že se kácí v našem lese!“ Odcházejí ti nejlepší. V našem oddíle žen zůstanou už navždy opuštěné dvě značky. První patřila sestře *Majce Buškové*, mám dojem, že s námi cvičila a všech sokolských akcí se zúčastnila už od nepaměti. Vždy byla výbornou a velmi ukázněnou cvičenkou, cvičenkou s vrozenou elegancí, která byla na první pohled patrná nejen v tělocvičně, ale i na ulici.

V poslední době na tom nebyla nejlépe, už léta - a z počátku celkem úspěšně – bojovala s rakovinou a aby toho ještě nebylo dost, měla problémy s očima. Viděla stále hůř a ani bolestivé injekce do očí, na které jezdila do Prahy, jí příliš nepomohly. Do poslední chvíle přicházela do cvičení žen, i když už vlastně ani cvičit nemohla. Poslední dny prožila v hospicu, kde také zemřela.

V tom samém zařízení zemřela v den Majčina pohřbu sestra *Míla Matoušková*. Poslední dobou už vlastně do cvičení nechodila, znovu se ozvala dávno odoperovaná rakovina a, bohužel, všechno bylo marné. Už jsme ji tam v podstatě ani nenavštěvovaly – nechtěla nikoho vidět. Normálně to byla veselá srdečná cvičenka, úspěšně přežila i ošklivě zlomenou paži na sletě v roce 2006. Hned první den zakopla ve velkém hangáru, kde jsme měly šatnu, Celý slet pak chodila s ostatními, hlídala jim věci, ruku na ohromném sádrovém „křídle“ – jak s tím mohla spát na zemi v ubytovně, ví Bůh. Domů odjet odmítla.

Člověk se těžko smiřuje s odchodem těch, které má rád a kterých si váží. Září 2017 nám vzalo dvě upřímné sestry sokolky, jen těžko je může někdo nahradit.

Jarina Žitná, Sokol Liberec I.

Sokol Tišnov – Marie Frantová

Zemřela 16. srpna, krátce před svými 80. narozeninami. Do historie Sokola Tišnov se zapsala nesmazatelným písmem. Už jako žákyně začala cvičit v Sokole a velmi brzy se stala i cvičitelkou. Nejdříve cvičila předškolní děti, později žákyně a dorostenky. Její přípravou prošly stovky tišnovských dětí. Nekompromisně vyžadovala kázeň, ale přesto byla velmi oblíbena. I díky tomu její svěřenkyňe dosahovaly vynikajících úspěchů. Svým příkladem a výchovou získávala pro Sokol nové cvičitelky.

Hlavní náplní její cvičitelské práce, a dá se říci i posláním, se však stalo cvičení žen. Pro veřejná vystoupení, sokolské akademie a slety dokázala svoje ženy vždy perfektně připravit. Postupně se začala zabývat vlastní tvorbou pohybových skladeb. Nejprve pódiových, pro menší celky a postupně i pro hromadná vystoupení. Pro Sokol gym a Sokolské Brno vytvořila 4 hromadné skladby. Poslední v roce 2015, kdy její skladbu „Pro radost“ cvičilo v Brně více jak 500 cvičenek.

Pro tvorbu hromadných skladeb měla talent, fantazii a cit při výběru hudebního doprovodu. Nikdy nelitovala množstvím času potřebného pro nácvik. Díky dobrému rodinnému zázemí to Marie vždy všechno zvládla. Nikdo už nespočítá kolik kilometrů

najela za nácvičky svých skladeb po celé Moravě. I když nikdy nechtěla vykonávat oficiální funkce v župě, stala se uznávanou cvičitelskou osobností nejen Sokolské župy Pernštejnské ale i České obce sokolské. V listopadu minulého roku se zúčastnila předvedení skladeb XVI. všesokolského sletu a těšila se svými ženami na nácviček sletové skladby. Bohužel ji to osud nedopřál. Sokol Tišnov a Sokolská župa Pernštejnská v ní ztrácí nenahraditelnou cvičitelku.

Jan Sláma, Sokol Tišnov

Těžce jsem se v duchu s Marií loučila i já. Prvně se na ni pamatuji z prvního nácvičku skladby s kuželi a švihadly na slet v roce 1994. Z hloučku cvičenek v tělocvičně Tyršova domu se najednou vynořila usměvavá tvář: „Máš to moc husté!“ prohlásila naprosto nekompromisně. Přiznám se, že mne to v té chvíli „dožralo“ – jenže...ona měla pravdu! Postavení cvičenek na ploše bylo skutečně příliš husté a musely jsme s Irenou předělat větší část choreografie prostoru.

Měla jsem Marii ráda, nejen pro její schopnosti jako cvičitelky a autorky velkých pohybových skladeb, ale především pro její nekompromisnost, upřímnost a cílevědomost. Byla opravdovou sokolskou cvičitelkou! Zemřela 16. srpna, den před tím jsem jí napsala a odeslala na mne neuvěřitelně dlouhý třístránkový dopis - už si ho nikdy nepřčetla.

Jarina Žitná

Naposled...

*Vymažu číslo z mobilu a e-mail z adresáře,
zůstane jen vzpomínka její tváře.*

*V koutku oka známé pohyby,
o přátelství žádné pochyby.*

*A příhody, na které stále myslíš,
ozvěna hlasu, který už neuslyšíš.*

Děkuji, že jsi nadávala i se smála.

Děkuji, že jsem tě léta znala.

Ptám se, co zůstane,

až tlukot srdce ustane?

*Úder bolesti a pocit ztráty,
co vyryjí do srdce svými dláty.*

Už nikdy, na paměti měj,

Už nikdy...s láskou vzpomínej!

Takhle na svou cvičitelku vzpomíná a loučí se Petra Miovská za všechny cvičenky.

Poděkování - Vzácný člověk, obětavý Sokol

S vděčností vzpomínáme na ta léta, kdy br. Prof. Dr. Stanislav Doutlík, brzy po obnovení činnosti Sokola v r. 1990, vedl hodiny zdravotního tělocviku pro VG v T.J. Sokol Praha-Strašnice. Věrné Gardě se věnoval do října 2017, kdy oslavil své 90. narozeniny a tím ukončil svou cvičitelskou činnost.

Hodiny zdravotního tělocviku vedl s nadšením, trpělivostí, celoživotní zkušeností cvičitele. Cvičební hodina byla rozdělena na několik částí: cviky v kruhu při chůzi, dále

cvičení na značkách při hudbě, poté speciální cviky, zaměřené na posílení svalstva celého těla na podložkách.

Další čtvrt hodinka byla věnována hrám, kdy se projevil postřeh cvičenců, rychlost reakce a posílení mozkových závitů. Při hrách vznikaly i komické situace, čímž byla posilována smíchem i naše bránice. Hodina zdravotního tělocviku končila pochodem a zpěvem při hudbě sokolských pochodů.

S bratrem Doutlíkem nám bylo dobře a bude nám chybět.

Díky za vše, milý bratře, čím jsi nás potěšil, za hodnotnou a vzornou péči nejen o naše tělesné „schránky“, ale i o naši duši.

Přejeme Ti další krásná léta v pevném zdraví a radosti.

Věrná Garda strašnického Sokola

Zlínská dvojčata

„Nesedět, hýbat se, sportovat. Ale s rozumem,“ prozrazují svůj recept na dlouhověkost a vitalitu zlínská jednovaječná dvojčata Dagmar Opálková a Marie Morávková. Desítky let nadšené a aktivní Sokolky se 27. září dožily úctyhodného věku: 86 let.

Do Sokola obě zlínská dvojčata začala chodit už někdy v šesti letech. Svůj první sokolský slet absolvovala coby dorostenky v roce 1948. Tehdy na pražském Strahově cvičila trojici skladeb. Žádný další slet nevynechala. „Myslím, že na naší dlouhověkosti má právě velkou zásluhu pohyb. Člověk by neměl jen sedět, ale na druhou stranu by to s pohybem neměl ani přehánět. V životě jsem se ani žádné práci nevyhýbala, stejně jako moje sestra,“ dodává Marie Morávková.

Její sestra Dagmar Opálková s ní souhlasí: důležité je v životě nesedět, hýbat se. „Celý život jsem sportovala. Skoro dvacet let jsem byla župní vedoucí seniorů a senierek. Teď jsem už funkci položila, nemůžu rychle chodit, zadýchávám se. Už to není, co to bývalo,“ krčí rameny. Dodnes obě sestry chodí cvičit do zlínského Sokola, a to každý čtvrtek na hodinku. „Není to cvičení jako takové, jak by si někdo mohl myslet. My nacvičujeme skladby, třeba na slet, vystupujeme také na různých akcích na náměstí. Například na té nazvané „I senioři umí žít naplno“, dodává Dagmar Opálková.

Až sem blahopřání Zlínského deníku. Marii i Dagmar znají sokolské cvičitelky v celé republice. Neobejde se bez nich jediný nácvik, jediný ústřední sraz cvičitelek – senierek. A tak se, jménem sokolských cvičitelek, připojuji i já. „Bez Vás dvou by to už nebylo ono! Takže hodně zdraví, spokojenosti a ještě dlouhá léta činnosti!“

Jarina Žitná (článek ze Zlínského deníku zaslala sestra Jana Bulíková)

Závěrečné slovo

Podzimní rozjímání

Městem Cleveland ve Spojených státech, kde sídlí a pracuje silná sokolská jednota, protéká řeka Kujahoga. V jejích vodách kdysi zmizel můj aparát a dodnes leží někde na jejím dně. Nevím, proč jsem si dnes vzpomněla právě na ni – snad proto, že indiánský název řeky „Kujahoga“ znamená česky „křivolaká“ a myšlenky inspirované zlatou krásou začínajícího podzimu se mi právě tak křivolace honí hlavou.

Příroda se chystá na odpočinek, ty tam jsou prázdninové dny plné vzrušení a dobrodružství, dny horských chodníků a skalnatých úbočí, slané vody a slaného potu. Je podzim – a začínáme se chystat na slet! Ještě však zbývá trochu času na přemýšlení, vlastní hodnocení minulých událostí a rozhodování co a jak dál.

Ve čtvrtek, v den státního svátku (sv. Václava) pořádala naše župa výlet k nejmenší jednotě v naší župě, do Heřmanic. Najdete je ve Frýdlantském výběžku, jen pár stovek metrů od státní hranice. Dnes zde žije něco přes 200 lidí, spojení je ráno a večer autobusem. Vesnice byla téměř zničena minulými povodněmi, dnes drží titul „vesnice roku“ (2006). Domy jsou rozloženy volně podle silnice, koryto říčky Olešky, která společně s Frýdlantským potokem způsobila před několika lety zkázu celého údolí, je do hloubky vydlážděné a oba břehy spojeny mostky. Domy jsou opravené, kolem řeky se táhnou trávníky podobné golfovému hřišti a všude je spousta nádherných dřevěných plastik, pozůstatků řezbářského symposia, které se tu koná každoročně. V maličké sklárně, kde se vyrábí především artefakty z tabulového skla, nechal před léty prezident Havel vyrobít dar pro holandskou královnu. Pracují v ní jen dva lidé – otec a syn. Na druhém konci vesnice je výcvikové středisko celní správy – cvičí tu psy na hledání omamných látek, zbraní, peněz, tabáku a pod. Souhra psa a psovoda je neuvěřitelná. Místní hospoda stojí u čedičového útvaru zvaného Kodešova skála. V roce 1938 tu nacisti zastřelili českého učitele Otakara Kodeše z nedalekého Frýdlantu.

Vypadá to skoro jako idyla, obdivuhodná je tu vzájemná spolupráce obyvatel a starost o obec a její budování. Svým způsobem mohou obyvatelé měst těm místním vlastně závidět!

Jsem celoživotní kantorka a cvičitelka a svou práci jsem vždy dělala ráda. Ne že by byla nějak zvlášť odměňována finančně, to ani náhodou, ale občas se kantorovi a cvičiteli dostane odměna, jakou si možná nikdo z jiného oboru nedovede představit. V pátek navečer mne přišla navštívit bývalá žákyně a dorostenka, která s námi cvičila Poupata. Byla to vždy přímo vzorná žákyně, chytrá a velmi ukázněná holka. Pravděpodobně nebyla nejlepší cvičenkou z mého zkušebního a předváděcího celku, ale měla v sobě něco, nějaké charisma, takže kdekoliv jsme cvičily, vždy se všichni fotoreportéři houfovali před její značkou. Jako dorostenka prodělala velmi těžké onemocnění, přímo „utekla hrobníkovi z lopaty“. Vystudovala a dnes má čtyři krásné děti.

Když kantor a stejně i cvičitel vidí, že jeho práce nebyla marná, že přiložil své polínko (třeba malé!), že pomohl tvořit nového, krásného člověka – je to radost! Setkávám se svými žáky a svými dorostenkami dost často a vždy je to stejné. Mám pak pocit, že jsem tu nebyla nadarmo a byla přece jenom někomu něco platná! Ten pocit vyváží všechny prožitě nepříjemnosti a těžkosti, je něčím, co se nedá zaplatit a nijak finančně ohodnotit. Jsem si vědoma toho, že mé dnešní myšlenky jsou skutečně jako ta Kujahoga, ale jsem přesvědčena o tom, že „teplo u srdce“ se má sdílet!

Každý z nás potřebuje povzbuzení a pocit vnitřní jistoty, že jeho práce nebyla marná!

Nehleďme na posměch a vnější odsudky jinak pasivní veřejnosti, na potíže a nesnáze, na pocity marnosti, které se občas zákonitě musí dostavit – láska a vděk vašich cvičenců je víc, než si možná uvědomujeme! Hodně zdaru!

**Nazdar!
Jarina Žitná**

